

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára 1 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 50 >

Hol-ben naznos uorica:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 50 >

NAGYVÁRAD, augusztus 15.

Nagyasszonyunk ünnepe.

(—a.) Mária országának ezeréves történetében nagy ünnep volt mindig Mária mennybevitelének emléknapja, vagy mint zengzetes nyelvünkön oly szépen hangzik: Nagy-Boldogasszony napja. Első szent királyunk ezt a napot szemelte ki arra, hogy országunknak féltékenyen őrzött drága kincsét, az apostoli székétől kapott koronát s vele ezt az egész országot az Istenanya hathatós oltalmába, égi pártfogásába ajánlotta. Ez a nap volt az, melyen a nagy király behunyta szemét s lelke az égi hazába költözött, hogy onnét áldja-óvja ezt a nemzetet, melynek boldogulásáért és dicsőségéért többet senki sem tett, mint ő.

Őseink századok hosszú során át kegyelettel ülték meg e napot, mint nemzeti ünnepet, mint Mária tiszteletének legkiemelkedőbb emléknapját. Törvénybe volt ígátva hazánk Nagyasszonyának tisztelete, zászlainkon a Szűzanya képe lengett, pénzeinket az ő alakja díszítette. Felesleges volt a törvény, — mélyen szívébe volt az vésvé minden magyarnak. Szent István örökségeként szállott az a nemzet fiaira.

Csak két napja jelent meg a biborok hercegprimás emelkedett szellemű körlevele, mely emlékezetünkbe idézi az

ezredéves mult nagy alakjait, akik míg a hazaszeretletben s a haza üdvéért való munkálkodásban senkinek nem engedtek, addig egyuttal a magyarok Nagyasszonyának is leghivebb tisztelői voltak.

Nem kell messze mennünk, nem szorúlnak idegen példákra. Azt a régi székesegyházat, amely századokon át méltó büszkesége volt e városnak, a Nagy-Boldogasszony tiszteletére emelte a daliás magyar király, Sz. László. S az a szép kis ércszobor a vármegyeház előtt, mely éppen Mária mennybevitelét ábrázolja, Bihar vármegyének tiszteletét hirdeti a Nagyasszony iránt.

Mikor sulyos idők, nehéz megpróbáltatások jöttek erre a szegény országra, az ő hathatós oltalma alá menekült. Mikor az ország alkotmányától megfosztva szenvedett, Sczitovszky hercegprimás Mária-Czellbe vezette a magyarokat, hogy ott esdjék ki Mária pártfogását, ahol annyiszor megmutatta szeretetét és hatalmát.

Sokszorosán indokolt, hogy a mai szomorú viszonyok között fokozott buzgósággal forduljanak ismét Magyarország Patronájához s kitartóan kérjük országunkra oltalmát.

Az ezredéves fordulónál letért e nemzet a Sz. István által kijelölt útról. Abban a törvényben, mely az új országház falán márványba vésvé ragyog, alig van hal-

vány jele a hálának a magyarok Nagyasszonya iránt. Pedig az új ezredévben még nagyobb szükség lesz az ő anyai oltalmára. Ezt a mai ünnepet be kellett volna illeszteni a millenniumi legnagyobb ünnepek közé. De kitől várhattuk volna ?!

Magyarország hercegprimása ma szenteli fel azt a régi fénybe visszaálított diszes templomot, melyet a nagy király, az igazságos Mátyás emelt az ország szívében a magyarok Nagyasszonyának tiszteletére. Legyünk ott lélekben mindnyájan s mondjunk hálát Nagyasszonyunknak az első ezredévben nyújtott pártfogásért s kérjük azt ki az új ezredévre.

Ezzel őseinkhez méltóknak fogunk bizonyulni: az ő szent hagyományait, atyáink örökét fogjuk ezzel megóvni s tiszteletben tartani.

Korcs szülötte nemzetünknek mindaz, aki szüleit megtagadja.

Idézzük emlékezetünkbe azokat a megindító Mária-énekeket, melyek atyainkról ránk maradtak és tanuljuk meg belőlük, mit kelljen tennünk, hogy őseink lángoló hitével, tuláradó szívével és csatlakozást nem tűrő reményével a magyarok Nagyasszonyához az ő tántoríthatatlan bizalmukkal forduljunk, mondván:

Mária segíts!

A „TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

Az öreg kántor.

Írta: PRIGL OLGA

Nem volt szegénynek senkije. Az ebédjét úgy hordta le a mindenek gyerek a kastélyból, mióta nem bírt megjelenni a tiszt asztalnál. A betegsége ágyba tette, vagyis inkább az uradalmi orvos parancsolt rá, hogy lefeküdjék. Ő bizony csak tovább is győzte volna, — mert mi lesz a méhesből, meg a legujabban oltott szép kis esemete-fáiból, ha mindennap meg nem nézi őket? Az iskolába nem mulaszt, szerenese, ép mostanra esett a vakáció. De hát a templom, az isteni tisztelet! Ki fog a hiveknek olyan szépen, szívhez szólóan énekelni? Aztán meg a főtisztelendő úr is annyira hozzá van már szokva. Senki se tudja a misét úgy a kedve szerint végezni mint ő.

Veréb Gerzson idestova ötven esztendeje dicséri az Urat a Bányay grófok uradalmához tartozó kis pusztai templomban, ötven esztendeje tanítja az ábécét s más hasznos tudományt a tanyai vásott lurkóknak.

Szép idő ez, s bizony meghajlik alatta az embernek a válla.

Veréb Gerzson is érezte, hiába erőltette magát. Különösen a szemei lettek gyöngék.

Fiatal korában sokat olvasott össze éjszaka, egy szál gyertya világa mellett, — egyszer meg erős gyuladást kapott; azóta mindig sötét szemüveggel jár.

— No hát csak csendesesen kedves kántor úr, — mondta a doktor — ne fészkelődjék, s különösen ne legyen türelmetlen. A világért le ne szedje az ablakról a függönyöket, — aztán minden órában mossa meg a szemét evvel az oldattal. Ide tettem az éjjeli szekrényére. Vigyázzon magára az Isten áldja meg, mert könnyen megvakulhat.

Körülbelül tudta is, hogy ez lesz a vége. Szegény Veréb Gerzsonnak szürke hályog kezdett borulni mind a két szeme világára.

Az csak ráintett a fejével:

— Úgy lesz . . .

Pedig dehogy lett úgy. Mikor olyan nagyon egyedül volt! — A bejáró asszonya a hogy reggel összetakarította a szobát valahogyan, — bizony csak elment, még egy ital vizet sem bírt ágya mellé készíteni. Gyötörni kezdte pedig a szomjuság szörnyen.

A torka száraz volt, nyelve a szája padlásához ragadt. Bizony csak kiment egy kortyra a konyhába.

Langy, állott vizet talált, a szomját alig enyhítette, aztán meg úgy égett utána a szeme. A világosság épen beléje csapódott.

Hej de másképp lenne minden, ha felesége volna. — De hát miért nincsen ?

Nines . . .

Veréb Gerzson sietett elüzni magától ezt a gondolatot.

A könnyű árt a szemének, csak még jobban tüzel tőle.

Bejött hozzá az ispán látogatóba, szerette az öregét az is. Elmulattatta egy kis fél órán. A végén újsággépen elmondta neki, hogy alighanem nyugdíjazni fogják s helyébe, — úgy hírlík — a bükkösi segédkántort teszik meg. Igen-igen szép hangja van annak, meg aztán képzett, ügyes ember a grófygyerekek mellett is nevelősködhetik.

Szegény Veréb Gerzson maga se tudta miért, de olyan nagy keserűséget érzett a szívében, — aztán csak annyit mondott:

— Ismerem, nagyon fiatal — jóformán gyerek . . .

Gondolatban hozzá tette:

— S az a gyerek tenne túl rajtam, — soha!

Beszélhetett neki a doktor. Bizony nem maradt volna tovább bent egy perczig sem a szobában. Így, amúgy rá akarják fogni, hogy beteg — mikor semmi baja sincs. A szeme — — a szeme — — gyöngé volt az világeletében. Attól ugyan végezheti a kötelességét.

Pedig csak nap-nap után egyre homályosabban látott vele. A szemüvege lesz-e mindig sötétebb vagy mi.

A néppárti mozgalmak.

A zsidó és szabadkőműves liberális tollashad hétről hétre úgy tesz mint az egyszerű suszter-inas: amikor legjobban fél, akkor leg-erősebben füttyöl. Minden héten azt híresztelik, hogy a néppárt senkinek sem kell, a nép rá se hederit, a néppárti vezéreket meg neveti — és mégis: az egész országban megjelenő liberális lapokban, amint összeolvastuk, *nyolczvanöt vezércikkely*, jelent meg ezen a héten a néppárt ellen!

Annyira spekulálnak a liberális újságírók olvasó-közönségük — ostobaságára, hogy maguk sem veszik észre, mily nagy ellentmondásba keverednek önmagukkal.

A Talmudban meg van írva, hogy minden szabad, ha rajta nem kapnak. Ugyan érdemes-e a liberális lapokat tetten érni? Ha gondolkozni rest olvasó közönségük beveszi ezt a maszlagot, akkor csak mosolyogni lehet mind a kettőn.

Megfigyeltünk egy vidéki napilapot a héten: hat munkanap alatt három vezércikkben hirdette, hogy a néppárt már tönkre van téve, és már el is temette, valódi malteros kanállal a sirját is befalazta: Képzeltük, hogyan hízott ettől a liberális Sisera had.

És ime megint teljesült ama közmondás, hogy akinek hamisan híresztelik a halálát, az tuléli valamennyi halálhírnökét.

A néppárt nemcsak életjelt ad magáról, hanem olyan népes sokadalmat rendez megint, hogy belefájdul a Bánffy és Podmaniczky feje, no meg ama bizalmas kormánypárti értekezlet tagjaié is, kik éppen most tanakodnak arcuk verejtékében Budapesten, hogy mit is csinálnak a néppárt óriás terjedése ellen, miután mit sem használt a gyanúsítás fönt s lent, a basáskodó, erőszakoskodás, de meg a holtta-nyilvánítás sem; ellenkezőleg kénytelenek beismerni, hogy a szabadságszerető s jogtisztelő magyar nemzet alkotmányos érzülete a legnagyobb rokonszenvvel és biztatással kíséri a néppárt rohamos térfoglalását.

Ily körülmények között a liberálisokra ismét nagy megrökönyödést fog hozni az a tény, hogy a néppárt egy napon ismét négy pártgyűlést tart.

És pedig:

Szegény Veréb Gerzson! — Bizony furesán eshetik az, mikor egyszer csak az ember nem bírja megkülönböztetni a nappalt az éjszakától.

Fekete, sötét mind a kettő . . .

Most már ugyan beválaszthatták helyére a bükkösi segédkántort.

Veréb Gerzson elbujt az emberek elől. Szégyelte a nyomorúságát, meg nem akarta hallani, hogy azt a másikat magasztalják előtte. Persze, háládatlan a népség, háládatlan az egész világ. Hamar elfelejti a régit.

Legjobban fájt neki, hogy már egy hosszú hónapja nem nyúlt az orgonához. Hozzá volt pedig növe. Azok a szomorú, áhitatos hangok sokszor meggyógyították a szívet, a lelkét . . .

Most már az a vigasztalása sincs meg, mert bizony nem fog könnyörögni annak a gyerek-kántornak, hogy az engedje őt játszani. Soha . . . még azt találna mondani, hogy nem ért hozzá.

Veréb Gerzson keserűen felnevetett. Aztán hirtelen szelid mosolygás ült az arcára. Valami jutott eszébe.

. . . Langyos szeptemberi éjszakák borultak a pusztára. A köröskörül elszórt tanyai házakon, a kastély kupoláin, túlhan a templomon a teli hold ezüstös fénye ragyogott. Titokzatosan imbolyog az ág, — a nagy csendességben szinte hallani mint suhan keresztül a leveles galy közt a gyöngye fuvalom.

. . . S egyszer csak lágy, harmónikus han-

I. *Csanád-vármegyében*, a battonyai orsz. képviselő-választó kerületben, *Mező-Kovács-házán*, 1896. augusztus hó 23-án, vasárnapon d. e. 11 órakor nagy politikai népgyűlést tart, melynek tárgysorozata a következő: I. Elnöki megnyitó. Tartja: *Esterházy Miklós Móríc* gróf. 2. A kisgazdák és kisipar érdekei. Tartja: *Bakonyi Elek* dr. ügyvéd. 3. Az »Uj rend« s a néppárt. Tartja: *Bartha István* ur. 4. Szabadság, egyenlőség és testvériség. Tartja: *Kálmán Károly* ur. 5. Elnöki zárszó.

II. *A kulpini* országos képviselő-választó kerület lelkes polgárai, elragadtatva a néppárt eszméinek hódító varázsától, elhatározták, hogy *Petrovácson* 1896. augusztus 23-án, vasárnapon délután fél 3-kor nagy néppárti népgyűlést tartanak a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja magyarul és németül: *Apponyi Géza* gróf. 2. A néppárttól. Tartja magyarul: *Petrovác* József igazgató. 3. A néppárttól. Tartja: *Zelenyák János* dr. országgyűlési képviselő. 4. A néppárttól. Tartja németül: *Marsovszky Endre* ur. 5. A néppárttól. Tartja szerb nyelven: *Karanovics György* ur. 6. Elnöki zárszó.

III. *Sopronmegyében Kapuvárott* 1896. augusztus hó 23-án, vasárnapon délután 3 órakor nagy politikai népgyűlést tart a néppárt a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: ifj. *Zichy János* gróf. 2. Az »uj rend« és a néppárt. Tartja: dr. *Prohászka Ottokár* tanár. 3. A kisipar és közigazdaság. Tartja: *Rakovszky István*, cs. és kir. kamarás. 4. A néppárttól. Tartja: *Major Ferencz* dr. 5. Elnöki zárszó.

IV. *Zólyommegyében Garam-Szent-Miklósön* (Dubován) 1896. augusztus 23-án, vasárnapon d. u. 3 órakor nagy néppárti népgyűlést tartanak, melynek tárgysorozata a következő: 1. Elnöki megnyitó. Tartja magyarul: *Zichy Nándor* gróf, aranygyapjas vitéz. 2. Ezt tolmácsolja tótul: *Martincsek József* ur. 3. A szabadelvűség és hazafiság. Tartja: dr. *Martincsek Gyula* orvos. 4. Az »uj rend« és a néppárt. Tartja: *Hawlicsek Vincze* ur. 5. A kisipar és közigazdaság. Tartja: *Krupecz Rezső*, földbirtokos. 6. A néppárttól. Tartja: *Martincsek József* ur. 7. Elnöki zárszó.

Az új bécsi nunczius.

Taliani, az új nunczius tegnap találkozott Bécsben először gróf Goluchowszki külügyminiszterrel. A nunczius és a miniszter már régi ismerősök még Párisból. A hetvenes években mind a ketten ott időztek, gróf Goluchowszki mint követségi titkár, Taliani, mint a pápai nuncziatura titkára.

gok verődnek át a levegőn. Szelid zsolozsmák, mélységes szomorú akkordok.

A kis templom örök lámpájában magasan lobog a láng, s a boltíveken sokáig ott rezeg a kísérteties melódia halkán, elmúlón.

A népség hetek óta jár a plébániára egyre azzal a panaszszal, hogy holmi vándor lelkek kísértének minden éjszaka a pusztai templomban. Az orgona magától megszólal, a sok lélek sirva imádkozik, zúg tőle a templom négy fala.

Talán jó volna misét szolgáltatni az üdvösségükért.

A plébános azt mondta, hogy jól van, megpróbálja, de előbb meggyőződik a dolgról.

A legközelebbi éjszakán három emberével kiment a pusztai templomhoz. Ott várt, várt aztán sokáig, de csak nem akartak a kísértő lelkek megszólalni.

Már a hajnalpirosság is feljött az égre.

Hát csak hazugság, — képzelődés a mit beszélnek.

Hanem aznap reggel, közvetlen mise előtt ijedten futott le az új kántor a kórusról s egész neki sápadt.

Az öreg Veréb Gerzson találta fönn halva. A merev keze most is ott van a billentyűkön . . .

. . . S a tanyák népsége nyugton alhatott ezután, — az orgona sohase szólalt meg éjszaka többé.

Taliani németül folyékonyan beszél és ebben különbözik négy bécsi előzőjétől, Jacobini és Galimberti, valamint a most Rómában Vannuteli Serafino és Agliardi bíborosoktól, a kik nem tudtak németül. A német szó igen fontos a bécsi nuncziusra nézve, mert gyakran kell értekeznie olyan egyházi személyekkel, a kik francziául és olaszul nem tudnak, úgy, hogy kénytelenek a latin nyelvhez folyamodni, a melyet az olasz papok rendszerint folyékonyabban beszélnek, mint az osztrákok.

Taliani nunczius igen gyors gondolkozásu, megnyerő külsejű és modoru férfit. Igen szívesen fogadta a bécsi megbízatást, mert már privát utazások alkalmával járt Bécsben és az igen megtetszett neki. Ismerős számos nagyvárosban, Rómán kívül Párisban és Münchenben is. Ez utóbbi városban, mint nuncziusi uditore szerepelt azelőtt, a mikor Döllinger szomorú esete előfordult. Állásában közvetlenül részt vett a német kulturharcban és megfigyelhette azt, Döllinger akciójáról ő tett jelentéseket Rómába. Taliani nunczius tehát tapasztalatokban gazdagon foglalja el bécsi állását.

Rómából a nuncziusról azt írják, hogy Taliani monsignoret, mielőtt elbucszott a pápától, hogy szülővárosán Montegallon keresztül Bécsbe utazzék, a bíboros államtitkár több óráig tartó magánbeszélgetésben instruíta a diplomáciai és egyházi tevékenység iránt, amelyet Bécsben ki kell majd fejtenie. Lehet, hogy a beszélgetés megtörtént, de nem valószínű, hogy pontos és részletes utasításokat adtak egy olyan politikusnak, a kinek az események folyton váltakozó áradatában a legkülönbözőbb kérdésekben bizalmi állást kell elfoglalnia. A nuncziusoknak adott utasítások rendszerint nagy általánosságokban mozognak és semmi ok arra, hogy ezuttal eltérjenek ettől a diplomáciai szokástól. Feladatunk rendszeren az, hogy az egyház érdekeit megoltalmazzák, esetről-esetre tegyenek jelentést és várják be a szentszék utasításait.

Kongresszus a szabadkőművesség ellen.

Mindenkinek emlékezetében van még az a mosakodás, melyet *W e k e r l e* Sándor, volt kormányelnök a napokban egész nyilvánosan végezett, a midőn a kormánypárti hírlapok útján kijelentette, hogy: »már azóta kilépett a szabadkőműves *d e m o k r a c z i a* páholyból, midőn miniszterré lett.«

Ez a nyilatkozat még annak is szegyet üthetett a fejébe, aki csak nevével ismeri a szabadkőművességet. Mert rögtön eszébe kellett jutnia, hogy *W e k e r l e* eme nyilatkozata szerint kell valaminek lenni a szabadkőművességben, ami összeférhetetlen a miniszteri állással. Különbben nemde? mi értelme volna annak, hogy *W e k e r l e* ur közvetlenül miniszterré való kineveztetése előtt lemondott a páholyban viselt magasfoku tisztségről és ezt még annyi év multán is szükségesnek tartja »sípval-dobval« az egész világ tudomására hozni.

Ha azonban ebből folyólag egy miniszternek, mielőtt esküt teszen a király színe előtt, oda kell hagynia a szabadkőművességet, önként fölmerül a kérdés: vajjon *t ö r v é n y h o z ó k*, *b i r á k*, *á l l a m ü g y é s z e k*, általában állami vagy törvényhatósági tisztviselő, no meg rendőr, lehet-e a szabadkőműves páholytagja, illetőleg szabad-e annak lennie a rábizott közérdek s vajmi gyakran főbenjáró magánérdék roppant károsítása nélkül? Anélkül, hogy szabadkőműves esküje által vállalt kötelezettsé-

gének ki legyen szolgáltatva az országos érdek és az adófizető-polgárok élete s létérdekei.

A művelt közönség, mely ismeri a szabadkőműves páholyok szervezetét, történetét és célját, az egész világon behatóan foglalkozik ezekkel a kérdésekkel. A francia nemzet körében, hol a végletek legélesebben domborodnak ki, 1895-ben a szabadkőművesség ellen szövetkezet alakult, melynek címe: Association (Ligue = liga) anti-française. Ennek a ligának tagjai a szabadkőművesség ellen indított önvédelmi harcot az egész művelt világra akarják kiterjeszteni és evégből nemzetközi kongresszus megtartását határozták el, mely sok nehézség leküzdése után végre létre fog jönni.

A kongresszus az idén fog megtartani; még pedig *f. évi szeptember 29-től hat napon keresztül október 4-ig*. A liga végrehajtó bizottsága a kongresszus helyéül *Trientet* választotta.

Ferencz József király ö Felsége, mint osztrák császár, a kongresszus megtartásához jóváhagyását adta és arra hivatalosan elküldi képviselőjét.

A kongresszus programja:

Az első nemzetközi szabadkőműves-ellenes kongresszus tanácskoznai és határozni fog a következő kérdések fölött:

1. A szabadkőművesség mibenléte.
 2. A szabadkőművesség leküzdésének módja.
- A kongresszus négy alosztályának megbeszélési tárgyai:

1. A szabadkőműves tanok.
2. A szabadkőművesek működése.
3. Könyörgés.
4. Anti-szabadkőműves akció.

Ami a szabadkőművesek tanait illeti, ezeket legnagyobb részt már ismerjük. Működésük témérdek ágazata közül többek közt a következők kerülnek megbeszélés alá a kongresszuson:

I. A szabadkőművesség mint vallási szekta. Harca az egyház ellen. Törekvése az egyházi javak elkobzására, a polgári házasság, polgári temetés, halotthamvasztás általános behozatalára.

II. A szabadkőművesség, mint politikai társaság. Működése a kormányzásban, a parlamentekben és a közigazgatásban.

III. A szociális kérdés. Általános köztársaság. A szabadkőművesség, mint a patriotizmus ellensége, az iskolák megrontója. A szabadkőművesek előnyei. Hogyan szerzik a pénzt céljaikra? A szimbolikus jelek és titkos alfabéta. A szabadkőműves érdekszövetség minden téren. A szabadkőművesség és a fegyveres béke. Az egyház üldözése, cenzúra a katolikus sajtó ellen stb. stb.

A negyedik alosztály tanácskozási tárgyai:

- I. Pápai encziklikák és pásztorlevelek a szabadkőművesség ellen.

II. Az anti-szabadkőműves világszövetség (liga) organizációja.

III. A szabadkőművesek megtérítése, a megtértek segélyezése és védelme.

IV. Anti-szabadkőműves művek terjesztése, esetleg közkönyvtárak által. Népies értekezletek stb.

A kongresszus előreláthatólag olyan impozáns lesz, aminő még nem volt egyetlen kongresszus sem. A világ minden részéből jelentkező részvételre a működő tagok. Magyarország, habár ennek erős keresztény szellemében a szabadkőművesség még nem vitt véghez olyan rombolást, szintén igen sok taggal lesz képviselve a kongresszuson. Az anti-szabadkőműves bizottság már megalakult.

A kiegyezés Ausztriával és a Kossuth-frakció.

A kormány felhivatalosai nagy garral hirdették, hogy a gazdasági kiegyezés Ausztriával immár végleg megkötött; de annak részleteiről, kivéve a kvóta öt százalékos emelését, valamint az osztrák-

magyar bankkal folyó tárgyalások egyes másodjelentőségű feltételeit, éppen semmit sem hoztak nyilvánosságra.

Ezek a részletek is eléggé kedvezőtlen színben tüntetik föl a megújítandó kiegyezést, mert a kvóta fölemelését megérezzük valamennyien adófizetők, ugy szintén az osztrák-magyar bank a kiváltságait is mind a polgárok nagy károsításával élvezi. Ez utóbbi kitünik abból, hogy a Wekerle által épp oly nagy könnyelműséggel, mint részrehajlással megindított valuta-rendezés oly nagy drágaságot hozott az országra mindazon cikkekben, mely gyári előállításuknál fogva a világ-piaczok áramlatainak ki vannak téve, hogy a fogyasztó közönség ennek a révén sokkal kedvezőtlenebb helyzetbe jutott, semmint, ha az állami adókat felényivel fölemelték volna. Iszonyú ez a tény nemzetgazdasági látópontról, valamint a nemzetvagyton tekintetéből: amennyiben ezzel az új »arany«-valutával odáig jutottunk, hogy a saját országunk törvényes érmeire agio-t (fölpénzt) kell ráfizetnünk minden ilyen árucikknél; és mert a 20 és 10 koronás aranyok mind a bankárok és külföldi hitelezők pénzes szekrényeibe vándorolnak és így a közforgalomban nem szerepelnek, ennél fogva a fogyasztó közönségnek okozott kárt — mert erre háritanak át minden drágulást — bizvást 25%-ra lehet tenni.

A kiegyezés többi részletei felől hallgatnak a kormánypárton, mint már fönebb megjegyeztük.

Ezt a siri hallgatást csak úgy lehet magyarázni, hogy a Bánffy-kormánynak nincs mit dicsekedni a kiegyezés gazdasági részével, mely a gazda s iparos közönséget érdeklí a legközelebről. Ha nyers s kikészített termékeink Ausztriába való kivitelét megkönnyítő intézkedéseket nem sikerült a liberális kormánynak kieszközölni a Lajtán tul, és ha az osztrák iparcikkeknek a bécsi rongynak és cseh-morva czafatnak a jövőre is megadják a behozatalra vonatkozó kedvezményeket, akkor ez a kiegyezés, melyet a liberális kormány kötött Magyarország gazdasági s ipari, valamint összes kereseti viszonyaira oly csapás lesz, amilyen volt a mohácsi gyásznap a magyar nemzet álamiságára.

Ily körülmények között sajátságos módon siet a Kossuth Ferenczről nevezett függetlenségi párt a megszorult liberális kormány segélyére, annyira, hogy nyíltan ki lehet mondani, hogy az esetre, ha ez az új, de a réginél sokkalta rosszabb kiegyezés törvénynyé válik és vele Magyarországra háramlik ez új nagy csapás, akkor ezt a liberális párton kívül a kormány Kossuth-féle segédhadainak kell majd köszönni.

Amint ugyanis a kiegyezés kérdése ma előttünk áll: nyilvánvaló, hogy a kiegyezést Ausztriával akkor kötjük meg, ha a vám s kereskedelmi közösség ránk nézve is előnnyel jár; különben nem. És ha a gazdasági kiegyezés mindkét félre nézve hátrányosnak bizonyul, akkor a fennálló kiegyezés a lejárát után egyszerűen fölmondatik és beáll a külön vámterület felállításának eshetősége, mivel nincs törvény, mely a kiegyezésig szükségességét akár az egyik, akár a másik államra kötelezőleg elrendelné. Ugy vagyunk ezzel, mint két

szomszéd, aki a megmivelés könnyebbitése céljából közös gazdálkodást folytat; de mihelyt valamelyikük látja, hogy ebből kár háramlik reá, akkor egyszerűen viszatérnek a külön kezelésre. Ellenben a kvótára nézve úgy áll, hogy kvótát mindig kell fizetnünk, akár kiegyezünk Ausztriával a vámegegyezményre nézve, akár nem.

Nyitott ajtót akarnak tehát a Kossuthék betörni, midőn az önálló vámterület mellett — mint ők mondják — országos agitációt indítanak. Ez nem elvi, hanem czélszerűségi kérdés; azért attól Magyarország függetlensége épp oly kevésbé függhet, mint a fönti példában említett két közös gazdálkodónak önállóságát, külön polgári jogait s kötelességeit teljességgel nem érinti a gazdaság közös vagy elkülönített kezelése.

Nem is azért indítják meg ők ezt az ugynevezett agitációt, hanem egyszerűen a kormányi kiegyezés elfogadtatásának előmozdítására. Az önálló vámterület *elvének* hangoztatása ugyanis eltereli az ország figyelmét a vám- s kereskedelmi szerződés *gyakorlati* részleteitől, a képviselőházban is lesz megint hosszadalmas szalmacséplés az „*elvé*“ körül, melyet pedig ez idő szerint csakis elméleti s akadémiai szörszálhasogatásnak lehet tekinteni, de nem fogják mérlegelni azt a kérdést minden egyes vámtételnél, mennyiben előnyös az Magyarországra nézve, mennyiben nem, hogy azután annak javítását hoznák javaslatba. Ekképpen azután az unalomig elnyújtott »elvi« szóharca után a képviselőház többsége kifogy az időből a részletes tárgyalásra és elejtven ez idő szerint az elvet a szokásos jogi fentartással, látatlanba megszavazza majd a vám- s kereskedelmi szerződésnek összes káros tételeit.

Ennek elejét veendő, a *kereskedelmi és ipari kamarák* ne bocsátkozzanak az elvi szóharca, hanem vizsgálják meg majd annak idején a kiegyezést ebből a czélszerűségi látópontról; és ha így együttesen az egész ország meggyőződik annak káros voltáról s arról, hogy azon javítani nem lehet: akkor ugyanis *magától* következik az, hogy föl kell állítani *önálló vámterületet*.

A beszámolók és — ajánkozások.

(Művelődés-történelmi vezércikk egy ezredéves faluból.)

A képviselői mandátumok »kényszer-érésének« a mit a bodrogközi ember — »öböl-ütésnek« mond, időszeke bekövetkezett; a képviselő urak nyilván megéreztek: hogy a magyar országgyűlést időnap előtt feloszlatják, ha a király engedi, hogy az országgyűlést báró Bánffy Dezső elbizakodott ügytelensége következtében — mely szerint, kötelező ígéretet tett arra nézve, hogy a kvótafölemelést hű mamelukjai által megszavaztatja — oszlatják fel, az a dolgon mit sem változtat... Feloszlatják az országgyűlést, a képviselő urak árkon tul — hegyesterek — lesznek a választók szölleiben; tehát itt az ideje, hogy beszámoljanak és magukat újból ajánlják a választóknak. És — nagy a kínálat.

A beszámolások tényleg megkezdődtek. Délcege paripák által vont nagyuri négyesfogatok száguldoznak a választókerületekben; és a szegény kérges marku választók kimosakodnak a mindennapi munka verejtéke és porából, ünnepi köntöst huznak, ha ugyan a végrehajtó ilyesmire hagyott valamit a »hombárban;« és elmennek és meghallgatják a faluházánál, a képviselő ur beszámolóját.

Meg kell hallgatniok, mert a nótárius ur

rájuk parancsolt, hogy meghallgassák azt az urat, ki most jönni fog; valamint azt is rájuk parancsolt, hogy a ki ezután jönni fog: megne halgassák.

»Ezer éve annak — mond a liberális kormányparti képviselő ur — hogy a magyarok itt vannak; de soha magyar boldogabb, gazdagabb és ünnepelebb nem volt, mint most. Nézzétek kedves polgártársaim, a millenniumi kiállítás, azt a fényt, azt a pompát, amit ott láttok! Az a fény, az a pompa hirdeti a világnak, hogy mi gazdagok és boldogok vagyunk, hogy az a sopánkodás, amit az ellenzék és különösen az a rettenetes néppárt elkövet, mind csak üres beszéd és haszontalan ábitgatás. Ti józan elmétekben meg vagyok győződve a felől, hogy a bécsi Lueger »csöcselék« pártja, mely a mi izraelita polgártársaink ellen kigyóbékát kiált, nem más mint államfelforgató »buta« tömeg... Az igazi szabadelvűek eljöttek Bécsből a mi ezeréves kiállításunkra, tüntetni, a mi egyedül üdvözítő politikánk, a liberális kormány politikájá mellett. Bizzatok a liberális kormány politikájában és bennem, ki annak rendületlen híve voltam és vagyok és leszek, ha nagybecsű bizalmatokra ismét méltónak találni fogtok. Eljen a haza! Eljen a liberális párt! Eljenek a tisztelt választópolgártársak!»

Másnap jön az aranyszáju, de fogatlan Apponyi Albert pártjának a képviselőjelöltje: Schalschus Jónás; megáll a faluvégén, a hűs ákáczfák árnyékában álló Szent Vendel iromba szobra mellett és recitálja Szent Jeremiás prófétának siralmait politikai átirásban.

Néhány vén asszony hallgatja, de ezek is, hogy a »mulatságost« a »hasznosat« egyesíték: a kötőjükben hozott hüvelyes paszulyt fejtegetik... Nótárius uram és a többi szabadelvű párti kortesvezér-társai, ilyen »gyenge akcióra« nem is reagálnak: egy ingre vetkőzve, csendes ferblivel üzik az unalmat, isznak mint a kefekötők és midőn Handa Bandi a nagyreményű segédjegyző és m. kir. anyakönyvvezető, azon értesítéssel ront be, hogy Schalschus Jónás beszédjének a berekedése felé közeledik: kirohannak a falu végére és éktelen »abzuzug« és láрма között, kikergetik a beszámoló képviselőt. Fut kifelé mint a nyul.

Harmadnap jön a Kossuth-dinasztia ez időszertinti várományosa: Kossuth Ferenc: kinek erre a kerületre régen fáj a foga őt Mokány Berezi röpi őt telivér, sok-sok lábú paripán, azokon ugyan, melyeken az apjától örökölt háromszor hold kövér alföldi földnek a zsirját recipiált Nyakigláb Mócsi, az öreg nagyságos ur egykori kutyaszoritói korcsmárosának, a zsebébe röpitette. A képviselőjelölt urat több, talpig magyarba öltözött szélsőbali notabilitás kíséri; kiknek kalpagjain lengeti a nyári szellő a büszke kócsagtollat és fénylik a nyári nap égető sugára a rézfokosokon... Kenőfenő nótárius, Tündérberki Soma a regalebérő, Handa Bandi az anyakönyvvezető, Kövér Márton a bíró, a nagyságos ur a szolgabíró, Bágyadt Benedek az irnok, sok-sok szabadelvű zsirral bekent száju kortesvezér, a falu dobosa és sok-sok vicsorgató asszony nép, vannak jelen a fogadásnál.

A képviselőjelölt ur megkezdi beszédjét. »Oh nép! — itt elhallgat időt engedvén a hallgatóságnak a gondolkodásra; de valami meghatott Finom Rózi belé kiált az irás szavai szerint, hogy »Zsidó népem!« mire óriási zaj támad és éljen riadalom. És ütök a nagy dob, fujja maga Kenőfenő nótárius a tüzoltó-trombitát és ordítanak, hogy éljen — Tisza Kálmán! Mokány Berezi feláll a szandleuforjának az ülésére, nagyot cserdit a bakos-ostorával és csend lesz a vihar után.

— Apám szabadságot szerzett — folytatja a képviselő — én gazdagságot akarok neked szerezni. Akartok-e egy tálból enni a némettel, akartok-e közösgyűgyet? (Nem akarunk a rézanyaglat, egye meg a nimet amit főzött; azt a jégen kopogóját!) No ha nem akartok: egy véleményen vagyunk. Huzd rá cigány! »Kossuth Lajos azt üzentek!« És megy a nép zenész mellett a korcsmába mulatni, amint azt Kessege szépen elrendezte. (A kis bíró aki már a prióri jól beszédett a szemviből, ezepperli polka lépésekben, ütven a taktust a repedt dobbal is, követi a közönséget a korcsmába.)

»Szervusz pajtás, Kenőfenő! szorit kezét a képviselő ur a nótáriussal. — Okos ember vagy bruder; beláttad a mi nemes intencziókat; az én pártom és a te pártod különben is egy gyékényen árulnak: csak az a különbség közöttük, hogy a te pártodnak van portékája és pénze is, az enyimnek meg se pénze, se posztója. Eljen a haza! Abzug néppárt!»

És most! most jön a java. — Elmélkedik magában Kenőfenő a falu pennája Holnap jönnek a néppárt korifeusai: Esterházy Móricz gróf Zichy Nándor gróf, Zelenyák tisztelendő ur és a többiek. Csontra magyar! Összehíni a falut. — És cselekedék éppen úgy, amint beszél vala.

»Kedves polgártársaim! Holnap jönnek hozzánk annak a szedett-vedett zsebrák néppártnak a főkolompói. Az az Esterházy Móricz gróf, akinek az egy kis vármegye nagyságu vadaskertjében, ha valamelyik ottani polgártársunk gyermeke egy hitvány czinketójást kieszed: karóbahuzatja; az a Zichy Nándor gróf, aki mindig a magyar művészek és iparosok érdekét hajszolta és — mindig eszmiadiát fogott; az a szemforgató Zelenyák, aki égfelé emelve liguriánus szemeit, a nép boldogítását predikálja és tulajdonképpen a tizenkilencedik század legnagyobb vívmánya, az egyházpolitikai törvények életbeléptetése által elkobzott stólját siratja. Ezek a népbolondítók jönnek ide azért, hogy minket az ő tanaiuknak megnyerjenek: hogy újra robotot szolgáljatok, hogy a papnak fizessetek és hogy ti inségben és nyomorban élve, vigasztalást találjatok abban a gondolatban, hogy holtatok után, a menyországnak boldogok lesztek... Atyámfiai! beszélhet nekem a tisztelendő ur a menyország, a pokol, a limbus és a purgatorium minden örömei és kinjai felől, az én eszem azt mondja: hogy a menyország is, meg a pokol is, itt van ezen a világon. Pénz, pénz és harmadszor is pénz kell a mai világban, hogy az ember boldogulhasson. Mivel pedig pénze csak a dicsőségesen uralkodó liberális pártnak van és mi is csak attól várhatunk valamit: egy szívvel, lélekkel kiáltsuk, éljen a mi liberális párti képviselőnk! De itt még nincs vége a beszédemnek. Az még nem elég, hogy a mi liberális párti képviselőnk újból megválaszszuk; tiltakozunk kell az ellen is, hogy községünkbe semmiféle népbolondító, a gyöngébbek elméjét netalán eltántorítható, Eszterházy, Zichy vagy Zelenyák, szóhoz juthassanak. És mivel a hiányos törvény szerint, meg nem akadályozhatjuk azt, hogy a falunkba bejöjjenek: hazafiu kötelességünk a holnap érkezendő néppárti szónokokat füttyöl, nyávogással, kolompolással és repedt fazekak csörömpölésével, a faluból kiriasztani. »Eljen a haza! Abzug a néppárt!«

Másnap jöttek a néppárt vezeterei; de a fölséges nép be sem várva az aktus megkezdését, az alaposan becsutorázott kisbíró vezérlete alatt, záptojásokkal kergette ki az egész kompániát. (Zelenyák főrnak talán még ma is — sárja a reverendája.)

Legutoljára jöttek a pártonkivüliek. És mivel az okkázóra fölbérelt kisbíró, részeg fővel a csürben aludt és égő pipájával azt felgyújtotta: a harangok félrevereése által támasztott népesödületből alig hogy ép fejjel eltávozhattunk.

Ilyen a mi alkotmányos szabadságunk! Az a kérdés: hogyan tetszik? Kinek tetszik?

Vajjon tetszik-e a legalkotmányosabb királynak? *Tűzok.*

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Regészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Más időben 50 kr.

Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra. Október 3., 4., Löverseny a nagyváradi gyepen.

* **Nagyboldogasszony-ünnep.** A Mária-ünnepnek egyik legszebb, legkedvesebbikét üli ma a kath. egyház, — a B. Szűz Mária menybevételének ünnepét. Mint a név is mutatja, annak az eseménynek emlékére, hogy a B.-Sz.-Mária meghalt ugyan, el is temetett, de az Isten nem engedhette azt, hogy

az a test, a melyből testet vett magára az ő egyszülött Fia, a földé és rothadásé legyen: s azért elküldte angyalait, a kik a sz. Szűz holttestét felvitték az égbe; úgy hogy midőn — mint a sz. hagyomány tartja — a temetés után néhány napra sz. Tamás kérésére, a ki a végtisztességen nem volt jelen és még egyszer látni akarta az istenanyát, felnyitották a szent sirt, nem találtak abban egyebet a lepelnél, a melybe a szent telem takarva volt, míg a sírból kellemes balzsamillat áradt ki. Városunk összes kath. templomaiban a legnagyobb ünnepi pompával ülik meg e napot. A székesegyházban dr. Schlauch Lőrincz bíboros-püspök fogja mondani az ünnepi misét, míg Léku Kornél karkáplán szent beszédet tart. A többi plébánia és szerzetes templomokban is lesz sz. mise és prédikáció, — illetve sz. mise.

A székesegyházban augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján az ünnepélyes zenés mise főbb részei a következők:

Brosig: Ecce Sacerdos;
Horák: Missa in D. 9. sz.
Jork: Ave Maria.
Boldogasszony anyánk.

* **Király Ó Felsege születésnapján,** aug. 18-án a székesegyházban ünnepélyes szentséges mise lesz, melyet dr. Schlauch Lőrincz, kardinális és püspök ur ő Eminenciája fog tartani. Az ünnepélyes istenisztelet zenésbetétei a következők: Kersch: Ecce Sacerdos I. Kersch: Te Deum II. sz. Kersch: Missa in f. IV. sz. Kersch: Benedictus sit. Cherubini: O salutaris. Kersch: Meditation, hegedü solo, előadja Ruzitska Antal.

* **Lourdesi szobor szentelés.** A nagyvár-ud-ujvárosi róm. kath. plébánia-templomban holnap, Nagyboldogasszony ünnepe alkalmából fogja Nemeskey Andor plébános megszentelni és a számára készült barlangba elhelyeztetni azt a szép lourdesi szobrot, a mely a millennium emlékére a kath. hívek adakozásából készült. A szobor lábaihoz díszes koszorút helyeznek a hívek hódolatuk jeléül, szállagján ily felirattal: »Szeplőnélkül fogantatott lourdesi Szűz — könyörögj nagyváradi gyermekeidért.« A koszoru és feldíszítés Germán Károly jóhírű üzletet dícséri.

* **Szent István ünnepe Székesfejérvárott.** Az idei Sz. István napjára Székesfejérvárott, melyen főmagasságu dr. Schlauch Lőrincz fogja az isteni tiszteletet végezni, XIII. Leo pápa Brévét adott ki, melylyel Nagyboldogasszony napjától egész szeptember 30-ig teljes bucsut engedélyez azoknak, kik ez idő alatt a szokásos többi feltételeket teljesítve a székesfejérvári székesegyházat bucsulátogatással felkeresik és ott a Szent István fejereklyéje előtt imádkozni fognak. A székesfejérvári püspök felkérte Magyarország főpásztorait, hogy hiveiket erre a bucsuzarándoklatra buzdítani kegyeskedjenek.

* **Személyi hírek.** Dr. Karácsonyi János, akad. tag, szentszéki ülnök és dr. Vucskics Gyula, hittanár és lapunk fáradhatatlan főmunkatársa hosszabb erdélyi s romániai tanulmányutjukról, tegnap érkeztek haza. Főmunkatársunk ígérte, hogy érdekes utjának egyes részleteit lapunk számára meg fogja írni.

* **Királyok a vaskapunál.** Károly román király kíséretével szeptember 27-én délelőtt 8 óra 20 perczkor érkezik Orsovára. A pályaudvaron a diszszázaddal a mi királyunk várja. Az üdvözlések és bemutatások után megvárják a 15 perczcel később jövő szerb udvari vonatot, mely Sándor szerb királyt hozza, a kinek kíséretében lesz Šimics bécsi szerb követ is. Ó Felsege királyi vendégeivel ezután satakocsizásra indul, mely mintegy husz perczig fog

tartani. A király és vendégei ezután visszavonulnak a számukra kijelölt lakosztályaikba. A két vendég királyt diplomatáik is kísérik.

* **Mária Dorottya főhercegnő köszönete.** Vathy István, volt vidéki lapszerkesztő Mária Dorottya főhercegnő eljegyzésére románcot írt, melyet pompás kötésben elküldött a főhercegi családnak. A szerző erre a főhercegi udvartól a következő köszönő sorokat kapta:

»Nagyságos uram! Ő császári és királyi fensége, Mária Dorottya főhercegnő igazán meg volt hatva az ön üdvözlője által. Könyvekkel olvasta a szép szavakat, melyeket ön oly szépen tett versekbe. Főképpen az a gondolat »september 6.« és »július 15.« igen tetszett neki. Fogadja tehát kérem ő fensége köszönetét ezért a szép munkáért...

Alesuth, 1896. augusztus 18. Gróf Szirmay Sarolta udvarhölgy.»

* **Szent István szobra.** Az ezredéves ünnepek programja egy díszes számmal ismét megszegényedett: az első apostoli király lovas szobrának alapkövét nem tehetik le, mint tervezték, az ideai Szent István napon, hanem a jövő esztendőre halasztották. Oka ennek az, hogy azon a helyen, a hova a szobrot szánták, az állami felügyelet ósdi palotája terpeszkedik és a művészek, Stroblnak, nem volt módjában a teret kellőképpen tanulmányozni. A jövő évben talán lebontják a házat s akkor le lehet majd tenni a szobor alapkövét is.

* **A liberális egyházpolitika konkolyhíntése.** A kisszebeni ág. ev. esperességnek Kis-Szebenben tartott közgyűlésén Bánó József esperességi felügyelő elítélő kritikát mondott az egyházpolitikáról és lemondott állásáról, mert szerinte f e l s z á z a d ó t a most van első eset, hogy hitsorsosaival, még pedig úgy látszik, hogy igen nagy többséggel, legyőzhetetlen ellenkezésbe jött. Visszaadja tehát a mandátumot, melyet ma nyugodt lelkiismerettel tovább nem viselhet, mert lehetetlen, hogy esperességi felügyelői hivatalát sikeresen vihesse, midőn az esperességben külön véleményt képvisel. Hiába volt minden marasztalás, az egyházi élet terén 50 éven át buzgalommal szolgált hű munkás, elveihez hű maradt.

* **Egy tanító érdemeinek elismerése.** A hivatalos lap aug. 14-iki száma közlésezi ő Felsőké kézirátát, mely szerint László Lukács illyefalvi iskolai igazgató-tanítónak a népnevelés terén szerzett érdemei elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta.

* **Pályázat tanári állásra a budapesti egyetem hittudományi karánál.** A »Budapesti Közlöny« aug. 14-iki száma pályázatot hirdet a budapesti kir. magy. tudomány-egyetem hittudományi karánál ujjonnan rendszeresített hittudományi bölcséleti nyilvános rendkívüli tanszék betöltésére. A pályázati határidő f. évi szeptember hó 25-ig van kitűzve.

* **A választók névjegyzéke a központi választmány előtt.** Már a névjegyzék összeállítására alkalmából megemlítettük, hogy ugy Nagyváradon, mint Bihar megyében nagyon párszemből jártak el az 1897. évi választók névjegyzékének összeállításánál. Nagyváradon több mint 20 felszólalás adatott be a névjegyzék ellen, különösen olyanok részéről, akik kihagyták a választók jegyzékéből. A központi választmány szeptember hó folyamán fog határozni a felszólalások ügyében. Biharvármegyén 12 választókerületéből szintén nagyszámmal adattak be felszólalások. A központi választmány ezeket választókerületenként veszi tárgyalás alá.

* **A kiállítás kitüntettjei.** A tegnapi minisztertanácsban a folyó ügyeken kívül, az illetékes miniszterek előterjesztették a kiállítás körül érdemet szerzett magánemberek kitüntetésére dolgaiban jelentésüket. A kiállítókat és a kiállítási alkalmazottakat csak a kiállítás bekezdése után fogják kitüntetni. A miniszterek ajánlata alapján a minisztertanács végleg elhatározza, kik terjesztendők fel a királyhoz kitüntetésre. Ez utóbbiak közt vannak a rendező bizottsági tagok, elnökök és előadók; a

csoportbiztosok, a gazdasági, kereskedelmi és iparkamarák ama személyei, akik a kiállítás létrehozásában közreműködtek és sokan a vidéki bizottságok tagjai közül.

* **Mária Dorottya főhercegnő és az orleansi herceg eljegyzéséhez.** A »Figaro« ujabban érdekes részleteket közöl Mária Dorottya főhercegnő és Fülöp orleansi herceg eljegyzésének az előzményeiről. A orleansi herceg először mint 12—13 éves gyermek találkozott Mária Dorottya főhercegnővel. A találkozás d'Eu kastélyban történt, hol az orleansok valamely családi esemény megünneplésére jöttek össze. A két gyermek már ekkor meleg rokonszenvvel viseltetett egymás iránt. Másodszor Kingstonban találkoztak, az aostai hercegnek Helén orleansi hercegnővel való menyegzőjén. Mária Dorottya főhercegnőre nagyon hatott unokabátyának nemes elhatározása, hogy Franciaországba szökött és a sorozó-bizottság előtt jelentkezett, a hercegnek viszont nagyon imponált a főhercegnő nagy intelligenciája és nemesszive. Voltaképpen ez a második találkozás döntött kettőjük fölött. A herceg nem tudta elfelejteni a bájos rokont és mikor most július havában nagynénjével: Clementina hercegnővel találkozott, nem győzött kérdezősködni Mária Dorottya után. Clementina hercegnő azt ajánlotta neki, hogyha olyan nagyon kíváncsi menjen Alcsuthra, ott eleget megtudhat a főhercegnőről. A szerelmes herceg megfogadta a tanácsot, Alcsuthra utazott és itt mindjában megérlelődött benne a szándék, hogy Mária Dorottya főhercegnőt nőül veszi. Ebben az időben történt, hogy a király Budapestre utazott a herceg eljött ide és mikor megmondta az uralkodónak, hogy Alcsuthról jön és hogy ott mily pompásan érezte magát, a király megölelte és azt mondta neki: »Menjen hát vissza oda a hol boldogság várja.« A herceg e szavakból megértette, hogy az uralkodó nem fog akadályt gördíteni házassága elé, visszautazott Alcsuthra és megkérte a főhercegnő kezét József főherceg és neje örömmel adták beleegyezésüket a házasságba és csak a király engedelmére volt hátra. Egy távirat ezt is meghozta mire másnap este megtörtént a gyűrűváltás. A herceg egy remek rubinnal díszített aranygyűrűt huzott a főhercegnő ujjára, azután kinvitták a szalon ajtaját és belépett a herceg kísérete, melynek tagjai sorban kezecskölkalt uruk jegyeseinek.

* **Egy földmívelési államtitkár.** A »Politikai Értesítő« című lap tudósít az újságoljára, hogy Gajári Ödönt, a kormány félhivatalos lapjának, a »Nemzet«-nek felelős szerkesztőjét legközelebb a földmívelésügyi minisztérium államtitkárává nevezik ki. Nem is tudtuk, hogy a »Nemzet« földmívelésügyi szaklap?

* **A vilájáró angol kerékpárosok.** Az a három angol, a ki kerékpáron utazza körül a világot, még mindig Budapesten időzik, melynek szépségét nem győzik eléggé magasztalni. Az egyiknek közülök, a fiatal Lann Edwardnak valami nyakdaganata támadt, mely azonban dr. Bodon Károly rókusai orvos kezelése alatt annyira megjavult, hogy az elszánt turista bizvást folytathatja földkörüli útját.

* **Esküvő.** Kraft J. Lipót kereskedő Szegedről, ma d. u. fél 5 órakor vezeti oltárhoz a Szent László templomban Hegedűs József polgártársunk kedves és szép leányát Irén-t.

* **A tüzérség nyári hadgyakorlatai.** A tüzérség az idén is tart lövőgyakorlatokat Lippa környékén. A letarolt földeken most már javában foly az ágyuzás. Aug. 10-én jött el Temesvárról Waldstätten báró tábornagy, hogy a gyakorlatokon részt vegyen. A tisztikar a tábornagy tiszteletére bankettet rendezett a »József főherceg« szálloda nagyszobájában.

* **Czélvtétt golyó.** A lippai Vizma községből írják: Sajnálatos tévedés folytán ért tragikus véget egy vidékszerke rokonszenves családosa, Weisz Ignác. Weisz meglátogatta az összeférhetlen természetű Weinberger Jakab nevű vizmai szatócsot, kinek sok a haragosa. Weinberger ellen egy ember bosszút esküdött s rá is lesett, hogy eltehesse lábától. Aug. 13-án aztán, amint a homályos

szobába belépni látott egy alakot, az ablakon belőtt. A golyó czélvtétt s Weisz, ki Weinbergert látogatni járt a gyűlölt ember házában, — szíven találva holtan rogyott össze. A gyilkos mikor látta végtetes tévedését, elmenekült. Erősen nyomozzák.

* **Katholikus világiak részvétlensége.** Schusztér Konstantin váci püspök tízezer forintot ajándékozott Pécel kat. főkközség számára olyképpen, hogy két ezer forint káplán tartására fordították, nyolcezer forint pedig alap lenne az építendő kath. templomra. Ez alap gyűjtések folytán háromezer forinttal gyarapodott. Van egy templomépítő bizottság is, csak hogy igen kevés eredménnyel működik. Aug. 9-ére vasárnapra a plébános Gallovich dr. gyűlést hirdetett az iskolaszéki tagok megválasztására. Csak tizenkilenc ember jelent meg. E részvétlenséget méltán rótták meg az elnöki plébános. Az eddigi iskolaszéki tagok közül csak egy-kettő jelent meg. Ezeknek ketteje is le akart köszönni állásáról, csak Schvachoffer Lajos földbirtokos nagy rábeszélésére maradtak. A péceli nagyobb birtokos urak, az egyházi iskolai adót sem akarják fizetni, az egyik 230 frt, a másik 240 frt, a harmadik 120 frttal van hátralékban. A választásra el sem jöttek. Talán azért, mert nem akarták látni a szűk, elégtelen iskolaszobát, rongyos felszereléssel; nem akarták hallani az elvándorolni készülő kántortanítónak panaszát: hogy fizetését csak alig s csak cseppenként kapja meg. Bizonyára a keserves kis káplánban sem találunk gyönyörűséget. De talán azt is megtudták előre, hogy a plébános kijelenti a püspök ama nyilatkozatát, mely szerint tekintettel a nagy huza-vonásra visszaveszi a váci takarékpénztárba letett nyolcezer frt templomalapot s más célra fordítja. E leverő híre Schvachoffer Lajos ur azonnal száz forintot tett le az egyház és iskola alapjára.

* **Hadjárat egy tanítónó ellen.** Még június hó 26-án történt, hogy Földváry Mihály főszolgabíró utasítására három csendőr jelent meg Nagyvenen, az ottani tanítónó König Ida lakásán, mivel följelentést tettek ellene, hogy néppárti iratok felolvasásával a kormány ellen izgatja a népet. A tanítónó nem is volt otthon, mikor a csendőrség kereste s mit se tud arról, amivel őt vádolják. Felháborodásában a főszolgabíróhoz ment megtudni, miért mozgósították ellene a csendőrséget? A főszolgabíró ur azonban a védtelen nőt szokott hivatalos erélyével durván elutasította. Megjegyezzük, írja a K. N., hogy a maga lakásán bárkinek szabad még néppárti iratokat is felolvasni, a felolvasásra magán uton hallgatóságot hívni, ahhoz senki semmi köze. És így, ha a kisasszony elkövette volna is azt a főszolgabíró ur ítélete szerinti nagy bünt, hogy néppárti iratokat olvasott fel, akkor se volt jogosítva ellene csendőrséget küldeni ki s azzal a házi szentély szabadságát megsérteni. Hát már a védtelen nők ellen is mozgósítják a szolgabírákat?!

* **Felekezetenküli parasztok.** Az új egyházpolitikai törvények életbeléptetése óta csak ritkán fordult elő az országban, hogy egyes ember otthagya volna vallását a felekezetenkülsőségért. Különösen ritka volt az az eset a parasztemberek közt s most annál feltűnőbb az a hír, amit Bács-Földvárról írnak lapunknak, hogy ott 30 paraszt család jelentette be a hatóságnak, hogy felekezet nélkülivé lesz.

* **Nagy jégvihar Szegeden.** Szeged vidékén aug. 12-én ismét nagy jégvihar pusztított. Háromnegyed két órakor kezdődött a vihar rettenetes égzengéssel és folytonos villámlással, negyedóra múlva pedig hatalmas jégeső verte meg a várost. Sok helyen beverte az ablakokat. A Szeged állomás homlokzatán, a mely éppen az útjába esett, a vakolatot is letörte. Horgos felől huzódott a jégverés a szegedi földekre s mint az eddigi tudósítások mondják, a leghatalmasabb volt a Feketeszelen, a hol mindent levert. Itt agyonvert tizenegy birkát is. A ballagatói földeken teljesen leszedte a kukorica levelét. A kár legtöbbje a szőlőben esett. Azok a szőlők, a melyek már egy jégverést, az augusztus elseit, megszenvedték s most is kaptak a jégből, le vannak tarolva. Ott fűrt helyett csak szőlőrongyok csüngnek a tőkén.

Zákány egy részén oly erős volt a jég, hogy a csalámát is tönkre verte. A villám is több helyen leütött, de nem tett kárt. A rókusi vásártéren az ut mellett csapott le, a hol éppen két lovasrendőr haladt gyalogosan a dorzsmai állomásról. A légnyomás ezek egyikét a földre leterítette, a másikat egy falhoz dobta. Egyéb bajuk nem esett.

*** Egy korcsmáros, a ki nem ad bort.**

A napokban három elegáns utas állított be egy korcsmába. Az egyiknek sárga czipő volt a lábán fekete kamáslival. Csöndesen letelepednek egyik asztalhoz s bort kérnek. A korcsmáros — ki erre magyar érzelméről városzerte ismeretes — végig méri a fekete-sárga lábu urat s mérgesen kérdi: »Magyarok az urak?» — »Persze, hogy magyarok vagyunk.» — No ha magyarok, ne viseljenek fekete sárga czipőt! Ilyeneknek én nem adok bort. Azzal ott hagyta a bámuló utasokat, a kik kénytelenek voltak szomjasan kivonulni a korcsmából. Miért is van némely embernek feketesárga lába!

*** Elfogott rabszökevény. Melláry Ferencz**

36 éves többször büntetett betörő, a napokban a szegedi csillagbörtönből megszökött, már kézrekerült. A budapesti rendőrség fogta el itt tegnap éjjel a szegedi rendőrség értesítésére, a mely figyelmeztette a budapestit, hogy a szökevény rab valószínűleg Budapestnek vette útját, mert itt a fővárosban lakik József nevű bátyja. Melláry rendkívül veszedelmes gazember, aki nemcsak itt Magyarországon, de külföldön is követett el betöréseket. Többek között Görögországban 30 ezer frankot emelt el. A budapesti rendőrség erős fedezett alatt most visszavitte Szegedre.

*** Eltűnt pénzes levél. A Pesti Magyar**

Kereskedelmi Banknál elveszett 5250 forintos pénzes levél. A rendőrség Berger Izidort, a bank hivatalnokát letartóztatta, mert erős a gyanu, hogy a pénz az ő kezén tűnt el. A vizsgálat ugyanis megállapította, hogy Berger a pénzt a pénztárból egy utalvány alapján átvette, hogy Tordára a takarékpénztárnak postán elküldje, de nem küldte el s az utalványt sem tudta fölmutatni. A banknál tartott kutatás alkalmával ezt az utalványt egy iratcsomóban elrejtve megtalálták, a miből azt következtetik, hogy Bergernek büntérszáma is van.

*** Elveszett karperecz. Ehó 9-én a Rhédey-**

kerti népünnepély alkalmával a Rhédey-kertől Kertutcaig terjedő részen elveszett egy arany karperecz csüngő arany láncszal. A megtaláló kéri Lakatos-utca 209. sz. a juttatni, hol illő jutalomban részesül.

*** Rövid hírek. Új vásárbíró. A Fassie**

Sándor felfüggesztésével megüresedett vásárbiztosi állásra Kalmár József tb. számtisztet neveztek ki. — **Jegyzőválasztás.** A robozáni körjegyzőséget tegnapelőtt töltötték be. Egyhangulag Ciumpé Tivadart választották meg körjegyzőnek. — **Mulatság a Jéppinczében.** A pece-szölösi önkéntes tűzoltó-egylet ma, szombaton a Jéppinczében jótékony czélu táncvizsgalmat rendez, az egylet czéljaira. — **Vadászati jog bérbeadása.** A feketetói körjegyzőséghez tartozó Feketető, Bucsá és Csarnóháza községek vadász területeit 6 évre árverésen bérbeadják. Az árverés augusztus hó 21-én lesz. — **Allamsegély tanítói fizetésre.** A kéti elemi iskolában mindössze 266 frt a tanító fizetése. Ez összegnek 400 frtra való kiegészítése végett a vallás és közoktatásügyi miniszter 234 frt államsegélyt engedélyezett. — **Aradások mindenfelé.** Mint lapunknak Linzből táviratozzák: az Inn folyó Braunnan mellett tegnap este óta 190 centiméterrel áradt és roppant víztömegeket visz magával. A Zalza is rohamosan áradt és az eteraui vasuti gátat átszakította. A Duna állása Linznél 300 czm. A Duna vize szintén emelkedik. A Dráva Ebelsbergnél éjjeli 3 óraker áttörte a gátat. Az Enns Steyr mellett tegnap 262 centiméteren állott. — **Filokszerá Biharvármegye, Tamásda és Torontálvármegye Kis-Ósz községe szőlőiben a filokszerá jelenléte megállapítván, a nevezett község határát a földművelésügyi miniszter zár alá helyezte. — Szemkórház H. M. Vásárhelyen.** Hódmezővásárhelyről telegrafálják, hogy az odavaló városi törvényhatósági bizottság elhatározta, hogy szemkórházat épít. A kórház harmincezer forintba kerül, melynek harmadát a kormány adja. — **Új magyar gőzhajó.** Fiuméből telegrafálják, hogy a

Pannonia nevű új magyar gőzhajó átvételére az Ungaro-croata gőzhajós társaság ma Newcarleba küldte a hajó jövődő kapitányát és hajós személyzetét.

A Pável püspök ellen intézett tüntetés végtárgyalása.

— Harmadik nap. —

A nagyváradi kir. törvényszék tegnap folytatta a nagyváradi tüntetések ügyében megindított vizsgálat végtárgyalását.

Délelőtt

a tanu kihallgatás, továbbá a vádlottak és tanuk egymással szembesítése ért véget. Az első kihallgatott tanu

Lusztig János

a következőket vallotta:

E.: Emlékszik-e ön a Nagyváradon lefolyt tüntetésekre?

T.: Igen.

E.: Kéretett-e öntől Bercsey festéket?

T.: Igen, de csak később tudtam meg, hogy ezzel nem volt más célja, mint háza egy részének megfestése.

E.: Ön azt mondta a vizsgálat során, hogy különböző színű festéket kértek öntől, melyik hát a való?

T.: A mostani.

E.: Miért tett akkor az igazságnak meg nem felelő vallomást a vizsgálóbíró előtt?

T.: Nem tudja, nem emlékszik, hogy mit vallott a vizsgálóbíró előtt.

Koch János az egész festékkérésről mit sem tud. Nála ez iránt senki sem járt.

Koch Károly az egész festékkérésről szintén mit sem tud, Bercseyvel ily ügyben sohasem érintkezett.

Friedman Sándor.

A vizsgálóbíró előtt tett azon vallomását, hogy Batári ipartestületi szolga őt felszólította, hogy vegyen részt a tüntetésen, visszavonja, mert e vallomását megelőző éjjel egy reggelig tartó mulatságban volt, honnét részegen jött haza s így mindent a valóságnak meg nem felelő dolgokat is beszélt a vizsgálóbíró előtt.

Katz Herman együtt czipészkedett Friedmannal, de ő is részeg állapotban tette azon nyilatkozatát, hogy őtet is felszólították, hogy vegyen részt a tüntetésen.

Weinberger Mór vallomását, mivel a tárgyaláson meg nem jelent, felolvasták s ebben előadja, hogy Batári a tüntetés napján nála járt és felszólította, hogy vegyen részt a tüntetésben.

Welsz Mór vallomása, mivel meg nem jelent, szintén felolvastattott. Ő tagadja a felszólítást és azt állítja, hogy a kérdéses napon Batárral még csak nem is találkozott. Azt elismeri, hogy mikor a műhelybe bement, két segédje Friedman és Katz azt mondták, hogy ott járt Batári és felszólította őket, hogy vegyenek részt a tüntetésen.

Mandel Ferencz

nyomdász-tanulót hallgatták ki ezután.

E.: Mikor az ipartestülethez vitt nyomtatványokat, ön egy üveg tintát kapott?

T.: Ő mindég kap valamit, hol tintát, hol czeruzát az ipartestületnél, ha visz valamit.

E.: A vizsgálat során azt adta elő, hogy az ipartestületnél több tintás üveget látott. Kért belőle, otthon azonban azt tapasztalta, hogy oly rossz, hogy nem lehet használni?

T.: Nem emlékszik már erre.

Nagy Mihály levélelileg jelentette be, hogy Heizer Ferencz beismerte előtte, hogy részt vett a Pável ellen irányuló tüntetésben.

Heizer Ferencz tagadja, hogy ő Nagy Mihály előtt beismerő vallomást tett volna, sőt abban az időben nem is találkozott Nagy Mihállyal. Többféle érvet felhozott még állítása beigazolására.

Murzsán Péter vámpénztárnok a vádlott Horváth János ügyére vonatkozólag következőket adta elő:

E.: A szeminárium előtt történt tüntetés alkalmával ott volt-e a vámnál Horváth?

T.: Nem!

E.: Nem tudná megmondani, hogy hol volt?

T.: Határozottan nem tud válaszolni je kérdésre vonatkozólag, azt ugyan tudja, hogy a vámháznál azt mondta, haza megy.

Laszky Ármin.

E.: Ott volt-e ön a Schüch vendéglőben.

T.: Igen.

E.: Tudja-e tanu, hogy a vendéglőben jelent-e meg valaki, a hogy Bercseynek a tüntetés kitöréséről jelentést tegyen.

T.: Nem emlékszik.

E.: Bercseyt látta-e ön a vendéglőben?

T.: Igen! Többed magával ült egy asztal mellett s ott volt a felesége is.

E.: Tud-e valamit arról, hogy a tüntetés kitörése közben Bercsey elment?

T.: A Schüch-ből mindnyájan eljöttek, mikor hírül vették a tüntetést. Bercsey 2—3 percznyire előtűnt ment.

E.: Bercsey részt vett-e a tüntetésben?

T.: Ezt már nem látta.

E.: Egyedül látta ön menni Bercseyt?

T.: Ha jól emlékszik magában ment, ezzel azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy másodmagával volt.

Peller Ferencz.

E.: Ott volt-e ön a tüntetésnél?

T.: Igen.

E.: Bercseyvel találkozott?

T.: A Schüch-ben találkozott vele, egy asztalnál ültek többen. A tüntetés alkalmával mindég Bercsey mellett állott, s ez sem nem hajgált, sem a néphez lázító beszédet nem tartott. A Schüch-ben sem Sast, sem Fehért nem látta. Arra sem emlékszik, hogy Bercsey abcugolt volna, egyedül azt tudja, hogy Rimplert, — mikor mellettük ment el — megéljenezte.

Paksy Gusztáv.

E.: Ott volt-e ön az ipartestület helyiségében tartott ülésen?

T.: Sem meghiva, sem jelen nem volt.

E.: Többen igazolják, hogy ön is jelen volt e kérdéses gyűlésen.

T.: Ismétli, hogy nem volt jelen.

E.: Tud-e ön valamit a kérdésben forgó kérvényről, illetve feliratról.

T.: Ezekről se tud semmit.

Ezután előadja tanu, hogy a Schüchben ő is ott volt, látta Bercseyt többed magával, látta azt is, hogy jött egy fiatal ember, ki hirt adott a tüntetésről. Sas és Fehér nem volt ott a vendéglőben. Többi vallomása megegyezik a Schüchben levők vallomásával.

Zeke Ferencz. Ő kint sem volt az udvarról s az egész esetről nem tudhat semmit.

Bercsey előadja, hogy ő erre a tanura nem hivatkozott, e dologban tévedés lehet.

Ováry Lajos. Egy asztal mellett ült a Schüchben Bercseyvel. Mikor onnan kijöttek szétváltak. Többet nem tud Bercseyre vonatkozólag. Végig nézte távolról a tüntetést, de bujtató szavakat nem hallott.

Vömöki Károly. Sem a tüntetést megelőző gyűlésről, sem a tintásüveg kiosztásáról mit sem tud. Egyáltalán nem tud semmi felvilágosítást nyújtani ez ügyre vonatkozólag.

Polcz Lajos, rendőr, augusztus 9-én ki volt rendelve Perczes-utczára. Bővebb felvilágosítást ő sem tud nyújtani.

Mádi János.

E. Ki volt ön vezényelve a tüntetéshez?

T. Igen! A kispiaczn voltam.

E. Kikkel volt ön?

T. Mandel, Kápolnay biztosok és Faludy őrmesterrel.

E. A tüntetők közül felösmert — e ön valakit?

T. Nem!

E. Szónoklatot, vagy bujtatást hallott?

T. Nem hallott.

Dr. Döri Ferenaz

augusztus 9-én szintén a Schüchben volt. Látta Bercseyt. A tüntetés kezdetén nem volt, sem a csoportból senkit föl nem ismert.

Veres György rendőr, az egész tüntetés kezdetére, vagy lefolyására vonatkozólag nem tud mondani semmit.

Kerekes János rendőr, a Szent László templom melletti részen volt jelen, de fel nem ismert senkit. Valami Pikó és Klein nevű fiatal embereket bekísért s a dorongokkal jött csapattól a »korporal deliktit« ő szállította be. Arról, hogy Szilágyi kereskedő segédek bekísérték-e, nem tud semmit.

Nagy Bálint rendőr, csak a tüntetés utójátékán volt ott, addig színházban volt.

Szűcs Lajos, a Szent László térre volt kivézenyelve. Arról, hogy az alkaptány kiket fogott el s hogy kik voltak a tüntetők, nem tud semmit.

Vágási István ügyvéd, a Schüchben volt. Ő csak annyit tud, hogy az utca, szokatlanul népes volt, s hallották, hogy tüntetés lesz. Mikor a Szent László térre kiment, már akkor néhány ablak be volt verve. Egyéb felvilágosítást nem tud nyújtani.

Pilman Ödön szerint a vendéglőbe jövő fiatal ember egész közönséges kinézésű volt. Ő munkásnak nézte. Bercseyt látta a tüntetők mellett egy kisebb csoportban állani, de hogy hajított-e, nem tudja.

Csathó bíró: Milyen távolságban volt Bercsey a palotától.

T. 80—100 lépésnyire,

E. Eltud-e ön annyira hajítani?

T. Nem tudom: Hajigálással tek. törvényszék nem foglalkozom s ebben nem is gyakoroltam magamat.

Még egy vádlott.

Időközben megérkezett a még ki nem hallgatott Jég Lajos vádlott.

E. Részt vett-e ön a tüntetésben?

V. Nem vett részt.

E. Igazolják, hogy ott volt és résztvett a tüntetésben.

V. Ő csak hallott a tüntetésről s hallomás után beszélt is róla.

E. Azt is ön beszélte, hogy Bercsey volt a csapatuk vezére.

V. Ő erre vonatkozólag, ha idejedorán felhívták volna, igazolni tudná magát, de így három év múltán kénytelen hallgatni.

Forrás Lajos.

Mint összesen a rendőrség által »Magyar-utczára« volt kirendelve. A tüntetésre vonatkozólag, újabb dolgokat nem tud felhozni.

Glacz Béla szűrszabó, Glacz festő helyett lett beidézve, azonban tanuja volt a tüntetésnek, kihallgatták. De mivel senkit fel nem ismert, vallomása kétségtelen.

Bárany Miklós, a Zöldfa-utca szegletéről nézte a tüntetést. A tüntetők közül senkit fel nem ismert, s mivel a keze ekkor fájt, a tüntetők közé nem is mert menni.

Koch Károly: Megczáfolja, hogy Bercsey az ő tudtával üdületből festéket kért volna.

Polcz Sándor rendőr, ki a kis-piaczon volt kivézenyelve, fel nem ismert senkit, arról, hogy kiket tartóztattak le, nincs tudomása.

Faludi Soma rendőrőrmester Horváth János tanura vonatkozólag hozott fel mentő körülményeket, többi vallomása egyezik a Mandel rendőrbiztossal, kivel együtt tevékenykedtek, a tüntetés lefolyása alatt.

Vonkát Gyula, Jég vádlottra vonatkozólag hoz fel terhelt körülményeket, Jég azonban mindent tagadott a szembesítés alkalmával.

Szölösi Mihály rendőr, a Kőfaragó-utczán lefolyt tüntetéseket beszéli el részletesen. Ez volt egyúttal az utolsó tanu.

Ezután az elnök felolvosta a szemlejegyzőkönyvet s a Bercsey közfájására vonatkozó három orvosi bizonyítványt.

A szembesítés.

A tanukihallgatás után a kezdetét vette a szembesítés, egyidejűleg elnök kijelentette, hogy vádlottak közül be volt szüntetve. Vagyona kettőnek van, Bercsey és Fehérvárinak. A szembesítés alkalmával, mind a tanuk, mind a vádlottak ragaszkodtak a vizsgálat során előanott vallomásokra, mely után a törvényszék **Katz és Friedmann** tanuk kivételével elrendelte az

Eskütétel,

mely tízes csoportokban ment véghez. Eskütétel után, elnök az idő előrehaladottsága miatt az ülést bezárta s a jelen nem levő tanuk eskütételének idejét, délutánra tűzte ki.

Délutáni tárgyalás.

A tárgyalás megkezdése előtt, a még lenmaradó tanuk az esküt letették.

Ezzel a bizonyítási eljárás befejeztetvén, elnök felhívta **Korn Lajos** ügyészt, a vádhatóság képviselőjét a vád előterjesztésére.

A vádbeszéd.

Tekintetes Törvényszék!

»A mult mindig kovász marad a jövő kenyere számára«, — mondja Pituk Béla a »Hazaárulás című röpiratában.

Ama jókora csomóju bünper alakjában a T. T. előtt is fekszik egy kenyér, mely ma az ítélet formájában a felszeletelést várja s a mely kenyérnek kovászul a multban, bár nem oly régen Pituk általam hivatolt röpirata szolgált.

Hogy pedig ennek a jókora kenyérnek felszeletelését, ennek a nagycsomóju s már oly rég huzódó bünpernek ítélettel elütését valamivel a magam részéről is elősegítenem, bátor leszek a most a bírálás alá kerülő ügynek történetét, a keletkezésétől kezdve egész az elkövetésig kissé részletesebben ismertetni.

Az 1893. év folyamán Aradon Pituk Béla nváradai egyházmegyei gör. kath. plébános tollából egy röpirat, vagy a mint is nevezi, mű jelent meg »Hazaárulók« cím alatt.

A munkának tulajdonképeni célja volt (71. köv. lap) az, hogy mellékletül szolgáljon felebbzési, illetve panaszhoz, melyet Pituk a vall. és közoktatás. miniszter urhoz adott be, s melyben Pável Mihály nváradai gör. kath. püspök által magyarosodási törekvéseiért csekély összeggel történt jogtalan nyugdíjazása tárgyában panaszkodik s kér orvoslást.

Ezen röpirat azután mint a hivatolt panasz felebbzési melléklete feladatául tűzte magának kimutatni azt, hogy annak írója, bár gör. kath. pap, de jó magyar hazafi s ezen hazafiságát hivatalos tevékenységében is érvényre juttatni iparkodva. Ezen iparkodást, ezen magyarosítási törekvést azonban jogtalan nyugdíjazással honorálta püspöke, Pável Mihály, ki egyházmegyéje papjaival egyetemben a magyar állameszme határozott ellensége s valósággal hazaárulás.

Ennek a valóban nagyjelentőségűs a megtámadottakat mélyen érintő bejelentésének legyőzésére Pituk a következőket adja elő röpiratában:

Hosszasabb fejtegetés után Pituk arra a konkluzióra jött, hogy a magyar állam tulajdonképeni létalapját a magyar nyelv képezi, mely nélkül a haza megszűnt haza lenni. Szerinte: más államok is csak a nyelv egysége által lettek egységessé és nagygyá, s Magyarországon is a magyar nyelv kell érvényre juttatni minden alattvaló ajakán.

A nyelv képezi Pituk véleménye szerint a hazaszeretet alapját, s a ki a nyelv, a magyar nyelv ellen van, az nem szereti hazáját, hanem árulója annak.

Ilyen hazaárulás történik a sok Unió czégre alatt, melynek Pituk is hive, akkori midőn vallásról van szó, de azért nem átalja »e valásnak dákó oláh elvektől naturált hiveit kissé megrostálni.«

Eltekintve a Pap-Szilágyi-féle oláhosító körrendeletekre, az erdélyi Vazul báróvá létele — a budapesti központi papneveldeben ellátott gör. kath. növendékpapok széthuzó s magyar ellenes törekvéseire s Rezei Sylvester egyéni, papi s képviselői képzettségére nézve, valamint Laurán Agostonra vonatkozólag általa előadottakból a főbb végpontok a következőkben foglalhatók össze Pávelre vonatkozólag:

1. A székesegyház restaurálásánál Szt. István képét letöröltette s helyébe II. Lipótot festettette oda, s a proporzio kedvéért a Szűz Mária kép átellenül oda festett. Mária Teréziát!

2. A magyar nemzeti zászló megsértése alkalmából a belényesi gymnasiumból szétugrasztott tanárokat akként büntette, hogy jobb javadalmu állásokba helyezte őket.

3. Alantos papjait rendeletileg oda utasította, hogy érintkezéseikben otthon az iskolákban mindenütt az oláh nyelvet használják ott is, a hol a hivek magyarul beszélnek, s ezzel elérte azt, hogy 24.000 tőzsgyökeres magyart már eloláhsított.

4. Hogy Laurán Agoston, ki nyíltan és titokban a Szt. Missió hive, tehát eo ipso hazaáruló, nagy kitüntetésben részesíti s a főnövelde igazgatójává teszi.

5. Elnézi azt, hogy az egyes intézeteknél képesítés s oklevél nélküli tanárok vannak alkalmazva.

6. Hogy a jobb állásuakra s nagyobb javadalmazásu paróchiákra a saját kedvenc papjainak rokonait a hirhedt izgatók utódait nevezi ki.

7. Hogy a belényesi gymnasiumnál képesítés nélküli tanárokat alkalmaz s elnézi, hogy egy tanuló a nemzeti zászlót a tanárok tudtával letépje, s elnézi, hogy a tantárgyak oláh nyelven adassanak elő s a magyar nyelv használására vonatkozó rendelet mellőztessék.

8. Az 1892-ben 3 fiatal embert nevezett ki községi tanítónak oda, hol iskola nincs, csak azért, hogy öt katonai kötelezettségének teljesítése alól elvonja.

9. Végül, hogy öt azért, mert magyar hazafi volt, törvényellenes módon, az előirt előjárók mellőzésével, jogtalanul állásától megfosztotta s nyugdíjaztatta.

10. Ez a rövid tartalma T. T. a röpiratnak, mely ma elbírálás tárgyát képező büncselekmény impulsusát megadta.

Bocsánatot kérek, hogy azzal ily hosszasan foglalkozom s veszem igénybe a T. T. türelmét azonban kénytelen voltam vele azért, hogy tisztába legyünk azzal, vajjon megfelel-e a röpirat címe az abban felhozott tényeknek s ráillik-e valóban Pável M-ra és klérusára azon cím, melylyel őt Pituk illette.

Előre is kijelentem azonban, hogy korántsem szándékozom itt a röpirat egyes vádjait czáfolni avagy Pável Mihály hazafisága mellett, bárminő irányban is védbeszédet tartani. Azonban a vádak összegénél, a hazaárulás vádjánál kénytelen vagyok mégis megállani s kissé hosszabban időzni.

Mert bármennyire keressem is a magyar büntető törvényben a hazaárulásnak ezen módját, melylyel Pituk Pávelt s vele a szt. Unio hiveit vádolja, nem találom.

A btk. III. fejezete az, amely a hazaárulást illetve, hogy a törvény szavaival éljek, a hűtlenséget tárgyalja.

A magyar büntető törvény idézett fejezete a hűtlenség meghatározása tekintetében az újabb doktrina és törvényhozások hű tükrét képezi s a törvény hűtlenség alatt ama cselekményeket érti, melyek által az állam külbizottsága, vagy nemzetközi állása a köteles alattvalói vagy szolgálati hűség megsértésével nagyobb veszélynek tétetik ki.

»Aki hazája ellen fegyvert fog, mondja az indokolás vagy az ellenséget saját hazája ellen segíti, az hűtlen hazaáruló, s e büntett alanya csak az lehet, aki a saját hazáját elárulja, vagyis aki hűségre kötelezett fia azon hazának, mely ellen az ellenséget segíti. Ez a katonai árulás. A másik a diplomáciai árulás, midőn a hűségre kötelezett az államról s külföldön megbizással bíró egyén a hűség köteleke alatt elvállalt e megbizását megbizója ellen használja fel.«

Azt hiszem T. T. hogy nem kell bővebben magyaráznom, hogy a Pituk által Pávelnek s társainak imputált cselekmények, még ha teljesen igazak lettek volna is, egyáltalán nem lettek volna a btk. III. fejezete alá vonhatók, s így ellenünk s terhünkre a hazaárulás tényét oly apodiktikus igazsággal, mint azt Pituk tette, megállapítani nem lehetséges, s még az általa felhozottak alapján Pávelről nem lehet azt mondani, hogy hazaáruló.

Azok a Pável s társainak imputált szét-huzó törekvések, az oláhosító czélzat még ezen alakjában a törvény szerint nem képeznek hazaárulást valóban nem indokolt dolog, egy fő-papot s annak klérusát felekezeti és vallási tulbuzgóságból esetleg elkövetett sérelmek miatt hazaárulóknak nevezni.

Ily értelemben fogva fel a dolgot, s a hogy azt a törvény értelmében fel fogni kell,

nézetem szerint a röpirattal szemben, főleg mivel az látszik ki belőle, hogy a vádak csak egy sértett magánérdek támogatására hozattak fel, a sajtónak azt a tartózkodó álláspontot kellett volna folyton megtartania, melyet kezdetben, az első napokban, aug. 6. és 7-dikén elfoglalt.

Még akkor azonban, ha a sajtó mindinkább elmérgesedő hangon tárgyalta az ügyet, maradt volna meg ott a dolog, a hol kezdetét vette, a sajtóban, mely elég hatalmas organum volt és lett ahhoz, hogy háramló esetekben a valóság kiderítését követelje s elkísérje, sajnálattal kell azonban konstatálnom, hogy átment egy olyan térére, s oly eredményeket szült, melyek láttára a sajtó organumai is kijelentették, hogy sok, több, mint a mennyit vártak s akartak volna.

Ezzel nem akarom azt mondani, hogy a sajtó, vagy a sajtó emberei hozták létre ezt a sajnálatos eredményt.

Tény az, hogy amint a végtárgyalás folyamán maga elsőrendű vádlott beismerte, a lapokban megjelent közlemények alkalmasak voltak a kitörés létrehozására úgy, hogy mint ő mondja, maga borzadva gondolt azok eredményeire, de én ennek daczára is nem a sajtóban, hanem az iparoskör s a Schüch-féle vendéglőben keresem a kiindulási pontot.

Az tény, hogy itt voltak a konferenciák s innen indultak ki a szájak, melyek a város különböző részében lakó románok ablakainál végződtek.

Hogy ki pendítette meg először az eszmét, az nem állapítható meg, sem a szervező két tulajdonosa nem deríthető ki egész bizonyossággal, mert hogy az egész tüntetés rendszeres beosztás mellett folyt le, az tény, a vizsgálat s a végtárgyalás adataival azonban mégis bizonyítottan jelentkezik, hogy egyik főintézője az ügynek Bercesey György vádlott volt. Ezen állítást később lesznek bátor bizonyítékokkal támogatni, ezuttal támogatni, ezuttal csak az aug. 9-iki est eredményeiről számolok be.

A felbujtott tömeg a püspöki palotán kívül még 31 helyen s néhol ötszörösen is működött. Nem elégedett meg az abczugolással, de az ablakokat és ajtókat is betörte, sőt még a lakásokba is behatolt, s rombolt, széjjel szórt mindent. Nem sorolom el ezuttal a károkat csak konstatálom, hogy a felszámítás szerint a kár 1500 frtra tehető, s konstatálom, mert nem érzem jogosítottnak magamat ez irányban ítéletet mondani, s konstatálom pedig a károsok előadásai alapján, hogy a tüntetők ezen ténykedése nagyrésztben a helyi rendőrség számának s erélyességének csekély volta s talán a kellő vagy mondjuk köteles elővigyázat s ovatosság elmulasztása miatt fajult el ennyire.

A tüntetésben való részvétel miatt gyanúsítottak közül 35 lett jogerősen vád alá helyezve, kik közül a mostani végtárgyalás 22 vádlottára nézve lesz megtartva és befejezve.

Elsőrendű vádlott Bercesey György beismerte, hogy őt megfélemlítették a lapok cikkei, elment tehát K á l m á n Józsefhez s a városi képviselőtagok egy részének szokásos egybehívását proponálta. A szokásos értekezésszerűen, egy iratot fogalmaztak vádlott vallomása szerint, mit a főispánhoz, melyben kérték, hogy a püspököt szólítsa fel a kellemetlenségek elkerülésére végezt nyilatkozattételre. És ezt a »dolgot« kettőjük kivételével, alá is írták.

Erre azonban szüke nem volt, mert este a tüntetés már kitört.

Vádlott, hogy részt vett, vagyis hogy mint rendező szerepelt ezen a tüntetésen, be van bizonyítva, a vizsgálat s a végtárgyalás során kihallgatott tanuk által.

Saját maga beismerte, hogy ő is kiállt, illetve abczugolt, bár ezt ő más körülménynek tulajdonítja.

Tagadja mégis, hogy részt vett a tüntetésben, tagadja, hogy tintás üveget osztogatott szét, tagadja, hogy az iparosokat felszólította, hogy a tüntetésen részt vegyenek, tagadja, hogy ő volt az első, ki egy tintásüveget hajított a püspöki palotához s ez utóbbi lehetetlenségét három orvosi bizonyítvánnyal igazolja.

E tagadással szemben mégis áll az a körülmény, hogy mint főrendező részt vett a tüntetésen s bizonyítva lett az is, hogy ő dobta a kérdéses tintásüveget. Hivatkozik a

tanukra, sőt a vádlottakra is, kik között köztudomású volt, hogy Bercesey a tüntetés szerzője. Arra is vannak tanuk, hogy az ő dobása után keletkezett a rombolás, sőt Rákóczi több tanuval együtt azt is beigazolta, hogy szónoklatot tartott a néphez, sőt meggyőzőleg cizálva lettek tanuk által, az elsőrendű vádlott, elmondott szavai is. A tanuk vallomása, minden tekintetben elfogadható terhelő körülmény. Tisztán lehet látni azt a működést, mit tanu kijelentett a tüntetés létrejötte körül s az előzőleges működését, B a t á r i és az ő eljárásának tanui is mindenben igazolják.

Igazolva látja a tintás üvegek szétoztását, sőt Vadai és Grunzó vallomásai folytán, igazolva lett az is, hogy azok, kik hozzá a vendéglőbe a tüntetés estélyén bementek, nem voltak mások, mint rendező társai S a s Ede és F e h é r Dezső. Ezen terhelő körülmények beigazolására több tanu lett felhíva, kik Bercesey bűnösségét nagybárra egybehangzóan beigazolta.

Másodrendű vádlott Sas Ede szintén tagad ugyan, tagadja az izgató beszéd tartását, de beismeri, hogy a néptömeg felemelte. Saját állítása szerint ő tiltakozott, de ezen állítását semmiféle adattal igazolni nem tudja. A kihallgatott tanuk vallomásait, kik azt állítják, hogy Sas velük volt egyes időközökben, — egybevetve még marad egy órai szabad időköz s ez éppen elegendő volt arra, hogy részt vegyen a felizgatott tömeg tüntetésén. Beszédet is tartott s egyes szavai, hiteles tanuk által be lettek mondva, sőt másnaptanuk előtt nyilatkozott a rombolás láttára, hogy »Ez sok, ezt nem akartuk.« No hát tek. kir. törvényszék, ha valaki nem részes valamely büntényben, az arra vonatkozó megjegyzését, nem teszi akkor a saját személyében is, hogy ezt nem akartuk. Igazolja több tanu, hogy részt vett, működött a tüntetésben, igazolja azt Ujlaky Antal is, ki szerint nem lázítás, hanem csitító szónoklatot tartott, de hogy tartott szónoklatot, azt tanu beismeri. Tanuk vallomását és több felhozott érvelt egybevetve, megállapíthatónak tartja ügyész Sas Ede vétkességét.

Fehér Dezső, szintén tagad, bár azt beismeri, hogy mint hírlapíró hivatásszerűleg jelen volt. Több tanu felhozása után, a Balogh vallomását magát is, már elég indoknak tartja, a Fehér Dezső vétkességének megállapítására.

Lédig vádlottára vonatkozólag vizsgálat során nem lett egészzé kielégítve az eredmény, itt kiegészítést kér.

Szür Istvánra nézve már saját beismerése után is megállapítható a részesség.

Halász Lajos bűnössége nincs igazolva s így felmentését kéri.

Tédek Samunál azonban bizonyítva van a részesség, több tanuk bizonyossága szerint tehát az ő vétkessége is bizonyos.

Schneider, Fráter Gyula, Genes János, Klein Ármin vétkessége a bizonyítási eljárás folyamán tanuk megegyező vallomása folytán igazolva lett, Vidovics József azonban semmi indok nincs s így a vád megszüntetését kéri.

Kutasi és Ekker vétkessége beigazolt, Britigre nézve a vizsgálat során merült fel ugyan némi terhelő adat, de az a végtárgyalás során teljesen elenyészett.

Szilágyi, Batár, Dévald bűnösségét megállapítani szintén kéri.

Összegezve, Berceseyt és Sast a btk. 171. és 172. szakaszain minősülő izgatás és magántulajdonosok elleni kihágás miatt kéri bűnösöknek kimondani. A többi vétkeseket pedig a 176. szakasz szerinti magántulajdonosok elleni kihágás vétségében.

Fehérvári védelmére felhozott körülmény — hogy vagyonát védelmezte, elfogadható s kéri a vád megszüntetését.

Vádlottakkal szemben, a fiatal kor büntetlen előélet, s a hazafias felbuzdulás illetéknépen való megnyilatkozása nem vehető figyelembe, mert ezáltal nemcsak a polgárság egyetértését zavarták meg, hanem azóta bármely hazafias ünnepély, nagy nemzeti gyás alkalmával történnek ablakbeverések. Kéri a vétkesek elítélését.

Dr. Váradi Zsigmond beszéde.

Megragadja védő kifejezéseit s úgy találja, hogy a kovász, mely meg »keltette« a tüntetést

a Pituk »hazaárulók« ezimű röpirata volt. Hogy valjon a Pituk vádjai megfelelnek-e a valóságnak, nem kutatja. A nemzet jövője a jelenben fekszik s a jelent érintő vonásokban.

A védelem, úgy látja, hogy a legfontosabb kérdés, nem ütközik a btkv. egyik szakaszába sem.

Talán a VII. szakaszba ütköző erőszaknak felel-e meg a vétség, vagy a VI-ikba ütköző izgatásnak? Ugy tudja, hogy a kérdésben forgó vétségre nincs törvény.

Egyik idézett szakaszba sem ütközik, mert itt nem lehet szó nemzetiségi izgatásról, sem erőszakról; itt legfeljebb csak becsületsértés foroghat kérdésben.

A védelem azt remélte, hogy a vizsgálat során be lesz bizonyítva az, hogy vádlott oly beszédet tartott, melyben izgat a polgárság ellen. Ha ez be lenne bizonyítva, hogy a gyűlölet konkolyát hintette, ha ez konstatálva lenne, izgatásról csak ebben az esetben lehetne szó e kérdésben.

De az az »abczug Pável« kiáltás, hangsúlyozza; — nem nemzetiségi izgatás. De Tekintetes királyi Törvényszék, mint a Vulkántól a jég, annyira áll az ügy az izgatástól. Ha nem tapasztalják valamiről, hogy nem tűz, nem következik arról mindjárt, hogy az jég. Egy hosszú skála az, mely a szeretettől, a gyűlöletig visz. E hosszú skálát látták a vádlóknál, a szeretetet, bocsánatot és békét hirdető paptól, a gyűlölködő, meg nem bocsátó s nemzetiségre vádaskodó idegen nemzetiségű emberig. Ez nemzetiségi izgatás, ezek az utóbbiak hintik a nemzetiségi gyűlöletet és ezek töltik be, azt a hosszú skálát, mely a szeretettől a gyűlöletig vezet.

Ezután védő tárgyalásokba bocsátkozik s azt találja, hogy már Zsigmond idejében keletkezett törvények sem szítják az ehhez hasonló tetteket. Példákat hoz fel a történelemből, hogy nemzeti gyűlöletnek, az izgatásnak, nem a törvényt nem tudó tömeg bosszujából keletkező ablakbeverés tekintetik, hanem valamely hatalmi kérdést, vagy nyilatkozatot, vagy a nemzetiségekre befolyással bíró tetteket, ily jelenségekre óvakodva kell azt alkalmazni. Hosszasan fejtegeti a törvényeket s I-rendű vádlott védelmére felhozza, hogy itt csak becsületsértés forog szóban.

Vádatóság nem vette tekintetbe, csak a terhelő tanuk vallomását, pedig a végtárgyalás során majd mindezek vallomásokat megsemmisítették a mentő tanuk.

Felhozza azt a körülményt, hogy az igazság kimérésénél, csak a precíz adatokra lehet tekinteni, de a hallomás miután a vádatóság által felhozott tanuk indultak, nem vehető figyelembe.

Pozitív vallomást adta a rendőrtisztek, az érdekeltség mellőzését tekintve is, ezek vallomása vehető leginkább figyelembe. Felhozza védenéze védelmére, hogy a gyűlés, melyet előtárgyalásnak tekintettek, szóba sem hozta a tüntetés kérdését.

Ügyész ur azt mondja, hogy a közhit látszik vezetni Berceseyt. Igen! A közhit 99%-a Pitukkal tartva, a közhit verte be Pável és a román polgárok ablakait.

Előadja a védelemre szolgáló tényeket.

Arra nézve, hogy Bercesey is abczugolt, azt hozza fel, hogy Bercesey ezáltal éppen a polgárságot akarta megnyerni a maga részére s mikor a azt mondta »hogy eleget tettetek kötelességeknek, elakarta hitetni, hogy eljárásuk jogos volt, mert hiszen annyi lélektani ismerettel, talán mindenki bír, hogy megérti mit tesz véleményét egyeztetni; s ez a véleményegyeztetés nem akart más lenni, mint becsületes rászédés. Ezt tekintette vádlott eszköznek, hogy a csoportot szétoztásra bírja.

Mindez természeti ösztön megválaszt egy utat s akár jó, vagy rossz az az ut rálép. Bercesey is így tett neki nem lehet szemére vetni mást, mint azt, hogy a közügyekkel, mindég, nagyon sokat törődik.

Ami Sarkadi József vallomását illeti, nem jöhet számításba, hiszen tudjuk, hogy ez, csak folytatása annak az élet-halál harcznak, mely közöttük egyben kifejlődött s melynek következtében egyik erkölcsi halált szenvedett.

Ha mégis volna erőszak megállapítható vádlott ellen, azaz állítás figyelembe vehető,

hogyan a hazafias buzgalom olyan, mint vagy bármely lény, mely úgy nyilatkozik meg, ahogy tud, ahogy érez. A gyermekírást is egy érzelme megnyilatkozása s ez érzelme nyilatkozása jogosságát lehet e figyelmen kívül hagyni s mégis mert e írás kellemetlen fokokra, nagyon gyakran megismerik érte a gyermeket. E felbuzdítás is olyan volt, mint a gyermekírást, hiszen nem tudott természetesen, törvényesen kitörni. Siránkozhatik minden idealista, sirjanak a honfiai érzésért rajongni tudó, mert hiszen ez a felbuzdítás, ez természetes kitörés, mégis csak nemes érzelme.

A HETRŐL.

A hét leges-legfőbb eseményét jelképezik azok a vendéglő számlák, melyeket báró Bánffy Dezső, Magyarország ez idő szerint való kormányelnöke magával a külföldről hozott. Ezeket talán egykor mi is csodálhatjuk, ha majdan a Deák-szoba mintájára egy Bánffy-szobát fognak a Nemzeti Múzeumban berendezni.

Miért ne? Hiszen a stomfai, nyitrai és giráltyi borzalmas esetek ugyanis örökké maradandó emléket biztosítottak neki a történelem lapjain, akárcsak Nero élő fátylának vagy a Caligula szenatorának.

E vendéglői számlák útján Magyarország ez idő szerint való miniszterelnökének a neve Belgium és Németország évkönyveiben is halhatatlanná lett.

Ámde még inkább azzá lett névjegyei útján, melyeket — mint külön kiküldött tudósítónk dróton (miért nem kábelben?) jelenti — özönével osztogattak. Ostende-ban, Brüsszelben és Berlinben.

Ezeket a névjegyeket, a nemes báró nem elégedett meg a címének és állásának föltüntetésével, hanem ki van azon nyomtatva, hogy ő Magyarországnak óhajtott, megkívánt — félhivatalos stílus szerint — várva-várt miniszterelnöke. Aki nem hiszi, olvassa el:

Le Baron Désiré de Bánffy
Ministre-Président de Hongrie
P. P. C.

Désiré ugyanis anyit jelent, mint óhajtott.

A p. p. c. (pour prendre congé — bucsuzásul) bizonyára azt jelenti, hogy a nemes báró bucsut vesz a miniszterelnöki széktől is, nemesak a berlini hársfáktól, melyek »Unter den Linden« sokkal biztosabban állanak, mint a világ bármely kormányának székei.

Egyébiránt föl vagyunk hatalmazva annak a kijelentésére, hogy báró Bánffy Dezső ur ezeket az élményeit sokkal ékeesebb stílusban elmondandó leendő, mint azt akár a 100.000 forinttal dotált költő-párhivének most már valóban aranyos tollal tehetné.

Budapestben most érdekes dolgok történnek.

Egy halálos beteg fölött konziliumot tartanak ott azok az orvosok, akik ez idő szerint a legilletékesebbek a hivatalos látletelek kiállítására.

A halálos beteg a kormánypárt; az orvosok ennek a pártnak a vezérei; a megállapított betegség pedig a kvóta és a kiegyezés.

Ugy halljuk, hogy az orvosok végképpen lemondtak a betegről.

A pártkassza képezi egyébiránt most Bánffy báró minden gondját, mivel az ő stílusa szerint: »neki a tapasztalathól tudva van, hogy ez tekintik a kormánypárt által, a liberalizmus frigy-szekerényének. Azért jaj a Budapesti Hírlapnak, mely által kiiratott, hogy a főnemesi címek útján a pártkassza által bevételzetetett egy félmillió. Csakhogy a nevezett lap a miniszterelnök által

mondattott állítással szemben is fentartotta a maga leleplezését.

Ez a dolog pedig Bánffy báró által zsebre rakatott.

Azért most — mint halljuk — egy nívóvárad lap ellen indított általa sajtópör a pártkassza miatt; önmaga addig is ráült erre a kasszára, melyről jól tudatik általa, hogy ez által tartatik össze az ő hatalma.

Nagyváradon azóta a legmozgalmasabb hetek egyikét éltük át.

A néppünnepelethez a Tiszántúl járult leginkább a hangulat és fény emeléséhez.

Mezey Mihály beállt előfizető-gyűjtőink sorába és a Rhédey-kertben mindenfelé tárgyozott egyik régi előfizetési felhívásunkkal.

Sőt kuplét is énekeltetett a Tiszántúlról, amelyben nála megszokott szerénységgel önön magát »nagy« Mezey Mihálynak dicsőítetteti.

Erre szabadalmat vett magának. — A kuplé újabb variációját így éneklük:

Én vagyok a nagy és nagyobb,
A legnagyobb Mezey Mihály;
Nálamnál csak Bánffy nagyobb,
De ez most csakhamar abdikál:
Magam maradok hát hopp,
Hopla, a nagy Mezey Mihály!

A Pituk-tüntetés ügyében folytatott törvényeszéki tárgyalás a hét nagy — operettje.

Megyeri, a színigazgató úgy gondolja, hogy jobb kasszadarabot kivánni sem lehetne, kivált ha a zenekarból ki nem maradna a sipos.

A kath. temetésekhez most már református ex-lelkészek jönnek vendégszerepelni. Megérjük még hogy templomainkba is eljőnek ministrálni, harangozni is, — de akkor le kell szokni a — káromkodásról és a förmedvényekről.

— Ugyan, hogyan beszélhet így? szólal meg a szomszédom.

— De bizony úgy van; mert az embert szaváról, az ökröt szarváról ismerik meg.

A rendőrséghez jövő héten gőzmozgó gépjó Budapestről a felszaporodott szennyes alapos mosására.

Végre valahára.

Figaro.

EGYESÜLETEK.

A katolikus egyesületek kongresszusának programját, még egyszer közöljük a következőkben: Augusztus 17. Hétfő: Reggel 9 órakor ünnepélyes Veni Sancte és Szent Mise a belvárosi templomban. Mise után a katolikus egyesületek és egyleti élet felajánlása Jézus Legszentebb szívének. A templomban a különböző egyesületek, testületek zászlaikkal jelennek meg és sorfalat állanak. Délután 10 órakor a kongresszus megnyitó ülése. Délután 2—5-ig a szakosztályok tanácskozásai. Délután 6 órakor az Aquinói Szent Tamás-Társaság diszgyűlése a papnevelő-intézet nagytermében. Este 8 órakor ismerkedési estély. — Augusztus 18. Kedd: Reggel 8 órakor ünnepélyes szent mise a belvárosi templomban Ő Felsége apostoli királyunk születésnapja alkalmából. Délután 9—12 a szakosztályok tanácskozásai. Délután 2—5-ig szakosztályok. Délután 3—6-ig ünnepélyes Szentségimádás az Angol kisasszonyok templomában. — Augusztus 19. Szerda: Délután 9 órakor a kongresszus nagygyűlése a kiállítás ünnepségek csarnokában. Két órakor diszbed a kiállítás területén. Délután 6 órakor az ország központi katolikus legényegyletek jubiláris ünnepélyei. — Augusztus 20. Csütörtök: Délután a kongresszus részt vesz a Szent-István-napi körmeneten. A katolikus legényegylet ünnepségei.

Az Aquinói-Szent-Tamás-Társaság a katolikus egyesületek országos nagygyűlése alkalmából az 1896. évi augusztus hó 19-én, szerdán d. u. 5 órakor, Budapesten, a középponti papnevelő-intézet dísztermében (IV. ker. Papnevelde-utca 7. sz. I. emelet: Aula) rendkívüli felolvasó gyűlést tart, melyre a társaság alapító, pártoló és rendes tagjait, valamint az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja Budapesten, 1896. évi augusztus hó 13-án, az elnökség. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Dr. Gyürky Ödön rendes tag felolvasása: A bölcsellettudomány Magyarországon. 3. Dr. Szalay Hubert rendes tag felolvasása: A lélek szellemisége sz. Tamásnál. 4. Dr. Kiss János rendes tag felolvasása: A bölcsellettudomány magyar nyelve.

A Nagyváradai Ipartestületi Ifjúságának Önképző Egyesülete félévi közgyűlését f. hó 16-d. u. 3 órakor tartja meg, melyre az egyesület tagjait, valamint az egyesület ügyei iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja az elnökség.

SZINHÁZ.

Szókimondó asszonyság.

— Augusztus 14 —

Legnevezetesebb helyzete van a műbirálóknak akkor, midőn — mint ma is, — oly előadást kell bonczkés alá venni, hol majdnem minden előadó szerepét azok játszották, kik a szerepet megteremtették a magyar színpadon. Tárgyilagossáknak lenni ily esetben nehéz, s mi megkíséreljük elvonatkozni a nyert impresszióktól, s tisztán a mai előadást venni bíráló alá.

A legnevezetesebb, de legválogatottabb szerep Cserny Berta kezeiben volt (Hübscher Kata) alakítása nélkülözötte azt a természetes bájta a finomságot, melyet e szerep megkíván. Ahol erőteljesnek kellett lenni, jó volt; de a mondásokat tulságosan kiélezte, sokszor a közönség figyelmét brüszk módon hívta fel azokra. Tulságosan nyert a beszédmodora is és ami nagy hibája hangsúlyozása kalandozó a hanglétra minden fokán. Elfelejtette, hogy diskreéten játszva jobban hat a mosónő szerepe, s nem igaz a mosónőt kívánt a szerző, sem színpadra vinni, mert az nem színpadra való, hanem egy kedves, szókimondó asszonyt, aki ha szabadszáju is, sohasem izetlen s burleszk. Arca sem alkalmas Csernynek az indulatok kifejezésére, vonásai merevek, nagyon erősek, markánsak, nem képes tehát azokkal érzelmeket visszaadni, mert arca nem tükör, csak velencei üveg, mely alatt nincs fonesor. Hatást ha ért el, csak a szerep elpusztíthatatlan s ellenállhatatlan kedvessége idézte elő.

E. Kovács Gyula Napoleont sok karakterisztikus vonással felruházva adta. De az első felvonásban olajbevének mondják Napoleont s ime, a végén egy sápadtarcu császárt látunk. Ha nem is volt igazi Napoleon, intelligenciája megővta a karikaturától.

Lefebret Kassay személyesítette s rutinja e szerepben is bevált. Kleovicsnak (Neiperg) sokat kell még tanulni, hogy mozdulatai szögletességéről, a szótagok túlzott akcentuálásáról leszokják, a partnere szemébe tudjon nézni, ha beszél. Mert lesütött szemmel már nem beszélnek, csak a naivák s a kezdők.

Laczkó Aranka (Eliz) s György Ilona (Mária Karolina) felette jók voltak ellenzenyes szerepükben, megjelenésük pedig megfelelt a darab intenczióinak. Vendrei a táncmester szerepét teljesen elejtette, száraz és színtelen volt. Janovics (Savary) kifogástalanul játszott.

Az előadás általában azt a hiedelmet keltette, hogy a darab kellő előkészület nélkül került színpadra. Pedig ezt a darabot vagy jól kell adni, vagy sehogy. S inkább sehogy, mint így.

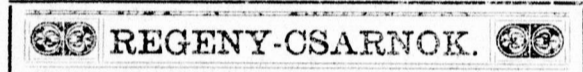
sz. d.

Hírek a színpadokról. A jövő hét műsora igen érdekesen van összeállítva. Lesz két bájos zenéjű operette, az egyik *Orpheus az alvilág-*

ban, melyet közkívánatra megismételt az igazgatóság, a másik — *Nebántsvirág*, — ebben Denise szerepét *Amon Margit* (mint vendég) fogja játszani. Aztán lesz premiére is, a *Holtomiglan* énekes színmű, a mely a népszínházban eddig is, rövid idő alatt 35 előadást ért meg. A darab kitűnő alakját: *Gelbgiesser* Salamont, a millenniumi hordárt, e kitűnő személyt, a mely csakhamar ismert és népszerű alakká lett a fővárosban, *Vendrey* Ferenc nagy kedvvel tanulmányozza és bizonyára pompásan is fogja alakítani! Ezekon kívül szombaton lesz *Jótekonyczélú* előadás, a n.-várad i iparos-menház javára a *Sárga csikót* adják. Ma két előadás lesz a szinkörben, délután a *Királyné dragonyosa* ismételtetik, este pedig a híres *Goldstein Számi* kerül színre a cím szerepben *Megyeri* Dezső igazgatóval, a többi szereplő a régi marad. — *Vasárnap* szintén két előadás lesz, délután a *Szultánt* fogják adni a régi szereposztással; este Rákosi Jenő kedves, idyllikus darabját, *Éjjel az erdőn* című színművet fogjuk látni, a két fő női szerepet *S. Áldor* Juliska és *Amon Margit* (mint vendég) játsszák. — *Hétfőn* közkívánatra megismétlik *Offenbach* bájos zenéjű eperettejét *Orpheust*, a multkori szereposztással.

Heti műsor.

Hétfő: *Orpheus az alvilágban*.
Kedd: *Dolovai nábob leánya*.
Szerda: *Holtomiglan* 1-ször.
Csütörtök: *Holtomiglan*.
Péntek: *Nebántsvirág*. (Amon Margit vendég.)
Szombat: *Sárga csikó*. (Jótekonyczélú előadás a n.-várad i iparos menház javára.)
Vasárnap: *Tölleány*.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Írta: **Kincs István.**

Gyirótné megilletődéssel nézte Emiliát. Nem tudta mi érte, hogy keble zihálva emelkedett, homloka hol ránczba borult, hol meg újra kisimult. Az a leány egészen megfélekedezett magáról, meg az egész világról: élet-halál harcot vívott.

Végre esőndesedni kezdett. Elborult szemei kiderültek, tekintete elvesztette ijesztő merevségét. Arczáról elröpült a boru. Idegesen rángatózó ajkaira a megnyugvás mosolya szállott. Karjait a szép asszony felé tárta, gyöngéden vonta szívére s bensőséggel mondta:

— Ne félj Zsófi, megmentelek attól az embertől.

— És nem fog üldözni többé? — kérde Gyirótné hálás tekintettel.

— Nem, — volt a válasz.

— És hogyan fogod azt elérhetni, Emiliám?

— Hozzámegyek feleségül.

A fiatal asszony mintha kigyó csipte volna meg, fölsikoltott. Kifejtett Emília karjai közül, zilált arczezal, ijedt tekintettel meredt a leányra. Olyan volt, mint a kőből faragott ijedelem.

Sok, nagyon sok idejébe került, míg ajkai el tudták rebegni azt a kérdést:

— Hozzá ahhoz az emberhez?

— Hozzá ahhoz az emberhez — mondá Emília még mindig azzal a nyugodt mosollyal.

— Aki nem érdemli kezdetet?

— Aki nem érdemli kezemet — volt meg újra a nyugodt válasz.

— De az ég szerelmére! Emília, micsoda szellemed sugallta neked ezt a kétségbeesett gondolatot?

— Az én jó szellemem — szólta a leány megnyugtató szilárd hangon. Ne félj Zsófi, meg gondoltam én a dolgot. Egyetlen ut kínálkozik s nekem rá kell lépnem. Rá kell lépnem, érted? rá visszavonhatlanul.

— De miért kellene azt megtenned? — kérde az asszony még mindig az előbbi rémület hatása alatt.

— Azt majd a jövő fogja megmondani. Most hiába magyaráznám, nem bírnád fölfogni.

Legyen egyelőre megokolásul elég, hogy e szövetséget beteg atyám kívánja. A világ számít reá. Mivel indokoljam előttük visszalépésemet? S azután ha azt nem teszem, üldözni fog ő továbbra is s talán mindaketten gyengék lennék elhárítani, nem mondom a te bukásodat, hanem a szégyent atyám nevével. Tudod, az emberek figyelnek, a világ kombinál, sok minden kiszívároag avatatlan kezekbe. S ha megteszem ezt a lépést, akkor jogom, törvényadta jogom lesz örökdnöm fölötte és fölöttetek kedveseim.

— S ha megint csalatkozol? — kérde a fiatal asszony könnyel a szemében — ha mégis hiába lesz az áldozatod?

— Akkor sem veszitek semmit. Szívem ugy is összetörve már. Legalább megvigasztal az öntudat, hogy értetek tettem valamit, szerettem!

— Tehát miattam akarod magadat fölládozni, Emília? — szólta hirtelen elhatározással Gyirótné, miközben méltósággal emelkedett föl helyéről. — Nem, azt nem teszed. Azt nem szabad tenned. En tiltom meg, én anyád, kinek szinte van joga fölötted. Vagy ha nem volna, keresek módot s tudom, megfogom találni, hogy ez áldatlan szövetséget megakadályozzam.

Emiliának jól esett a fiatal asszony szerető gyöngédségének eme bizonyítéka, hálás tekintetet vetett reá, hanem határozatában az nem tudta megingatni. Főlemelkedett ő is. Szobornak néznéd e pillanatban. Arczán egy vonás meg nem rándult, hideg komolyság ült homlokán. Csak jószágos tekintete, mely mostoháján szeretettel függött, az árulta el, hogy e szobori külső érző szívet takar. Megszólalt. Hangja érezenesen csengett a szobában, azt mondta mindössze:

— Ugy akarom. Te nem lépsz Zsófi utamba — ugy parancsolom.

— S most jér — végezte be csendesen — menjünk a beteghez!

A fiatal asszony karjaiba füzte kezét. Az gépiesen engedett. Hagyta magát vezetni. Gyirótné érezte, e leányban több akaraterő lakik, mint ő benne.

Az anya küzdött a leánnyal s a leány győzött.

Mikor beléptek az ajtón, Emília karja megrezgetett. Mostohája fölpillantott reá, de már egészen nyugodt volt. Csak most vette észre, hogy a beteg nincsen egyedül.

Egy fiatalember ült az ágya mellett. Szép ember volt, magas homlokkal, sötét pillákkal s fénylő szemekkel. Egyszerű öltözetén bizonyos keresetlen csin ömlött el. Egész tartása, könnyed modora eleganciáról tanuskodott.

Mikor a hölgyek beléptek, főlemelkedett helyéről s először is Emiliát köszöntötte.

— Őszintén örülök, hogy ismét körünkben van — mondá udvariasan — már majdnem kétségbeestünk távozása miatt. Senkinem tudott felőle semmit.

— Magam vagyok a hibás — felelt a leány barátságosan. — Nem szóltam senkinek semmit, miért? hova távoztam?

— És föl szabad nekünk most vetnünk a kérdést?

— Szívesen felelek reá; de hagyjuk egyelőre ezeket a dolgokat. Lesz időnk reá máskor. Nos, atyám, hogy érzi magát? — kérde a beteg felé fordulva.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Az udvar Bécsben.

Bécs, aug. 14. (Saját tud. táv.) Király ő Felsége a jövő hét vége felé ide jó; a király-asszonyt és az uralkodóház többi tagjait csak aug. 24-én várják ide. A királyi pár a lainzi kastélyban fog lakni, minthogy a Hofburg egészen a czári pár s kíséretének rendelkezésére fog állani.

A fuzió.

Budapest, aug. 14. (Saját tud. táv.) Erősen tartja magát a hír, hogy a kormány mellőzésével tárgyalások folynak a liberális és a nemzeti párt vezeterei között, melyeknek célja a két párt egybeolvadása.

Bécsiek Budapesten.

Budapest, aug. 14. (Saját tud. táv.) Több mint kétezer bécsi jön holnap a kiállítás megtekintése céljából külön vonatokon Budapestre. Négy külön vonat hozza őket, a melyek a következő sorrendben érkeznek be a nyugati pályaudvarba. Az első vonat jó délután 1 óra 12 perczkor, a második: 1 óra 32 perczkor, a harmadik: 2 óra 11 perczkor, a negyedik: 2 óra 27 perczkor. A bécsieket a pályaudvarban a fogadó bizottság várja.

Minisztertanács.

Budapest, aug. 14. (Saját tud. táv.) Ma délután minisztertanács volt, melyen a távollevő Wlassics és Fehérváryn kívül valamennyi miniszter jelen volt. A tanácskozás fő tárgyát a jövő évi költségeloirányzat megállapítása képezte; szoba jöttek azok a rendkívül újabb kiadások is, melyekre a miniszterium nem nyert fölhatalmazást és amelyeket az 1897-iki büdzsé rovására irtak.

Bulgár meglepetések.

Szófia, aug. 14. (Saját tud. táv.) Itt nagy izgalmat kelt Petrov lemondása; itt azt beszélük, hogy nagy események előestéjén állunk.

Canovas beteg.

Madrid, aug. 14. Saját tudósítónk távirata.) Canovas del Castillo, kormányelnök gyöngéledik és a szobáját sem hagyhatja el. Az agglamférfiu betegsége általános részvételt kelt. — Li hung Csang, kínai alkirály közelebb idejő, hogy kormánya részéről vett küldetését teljesítse.

Faure beszéde.

Paris, aug. 14. (Saját tud. táv.) A lavali község tanács által Faure köztársasági elnök tiszteletére adott lakomán, utóbbi egyetértésre intett, kijelentvén, hogy Franciaország csak ily módon tarthatja meg állását Európa hatalmasságai közt.

Macedoniából.

Athén, aug. 14. (Saj. tudósítónk távirata.) A görög-török határon a görög őrség egy 15 tagból álló felkelő csapatot tartóztatott le. Velim-nél, Macedoniában egy zászlóalj redifkatonaságot mind egy szálíg fölkonzolták a felkelők.

Lázadás Krétán.

Athén, aug. 14. (Saját tudósítónk távirata.) A forradalmi kormány lázas sietséggel szervezi a felkelést és egyre gyűjti Görögországban az önkéntes harcosokat és löszert. Napról-napra esatározások fordulnak elő, a felkelők és török katonaság közt, mely utóbbihoz az itteni mohamedán lakosság is csatlakozott.

A tüzoltó kongresszus.

Budapest, augusztus 14. (Saját tud. táv.) A tüzoltó kongresszus és az azzal kapcsolatos tüzoltó verseny és diszfelvonulás holnap, e hó 15-én s következő napjain lesz. A kongresszuson való megjelenését annak idején megígérte volt *S z é c h e n y* basa is, a ki azonban most tudatja, hogy az ünnepélyre nem jöhet el. *B á r á n y* Ernőhöz, az önkéntes tüzoltók főparancsnokához tegnapi kelettel a következő levelet intézte Konstantinápolyból: »Igen tisztelt Barátom! Felette sajnálom, hogy folyó hó 15-én tartandó országos tüzoltó kongresszuson nem lehetek jelen, daczára, hogy több ízben kértem szabadsági engedélyt, lehetetlen volt azt megkapnom. Rendkívül örültem volna téged annyit idő elmúltával ismét szívemhez szorítani és ölelni. Isten veled! Maradok tisztelő örök hived és barátod *S z é c h e n y* i basa.«

KÖZGAZDASÁG.

A csemege-szőlő.

— Értékesítése, csomagolása, szállítása. —

Rekonstruált szőlészetünk egyik speciálisítása a csemege-szőlő-termelés. Különösen a homoki szőlőkben divatozik annak termelése örövendetes módon, mint a »Bor. L.« írják. A finomabb csemege-szőlőt úgy hazánkban, mint a külföldön, főleg Ausztriában, Galicziában, Németországban igen könnyen és jól lehet értékesíteni. A múlt esztendőben például a budapesti csemegekereskedők a Chasselast szívesen vették 30—35 krajczárjával, sőt a szezon elején és utolján 40 krajczárért is. A külföldi kereskedők többet is megadtak a szőlőért.

Tekintve, hogy a leglégedusabb borszőlőből, a legjobb szerkezetű borsajtó mellett is legfeljebb 70 százalékos szinmust nyerhető, tehát a 30 krajczárjával értékesített szőlő annyit jelent, mintha a must hektoliterjét legalább 40 forintjával adtuk volna el és még mellette az az előny is meg van; hogy a sajtolással, erjesztéssel nem kell vesződnünk, edényeikről, pinczéről, erjesztőkamaráról nem kell gondoskodnunk s a mi fő, hamar pénzt látunk termésünk után: a csemege-szőlő-termelés jó üzlet. Attól ne féljünk, hogy csemege-szőlőben valaha túltermelés áll be. Maga Budapest, hallatlan mennyiségben fogyasztja ezt a legjobb és legegészségesebb gyümölcsöt és fogyasztana még tizszer annyit, ha volna.

Külföldre alig exportálunk valamit, pedig ott készséges vevőre találnánk. Aztán remélhetőleg nemsokára egy új piacunk is lesz: Oroszország, mely eddig a roppant magas beviteli vám miatt nem vásárolhatta szőlőnket; de, a mint tudjuk, már megindult a tárgyalás az orosz beviteli vám leszállítása iránt.

Legkapósabb csemege-szőlőfajták a Chasselastok, a Ch. rouge, Bh. blanc croquant, Pasattuti, továbbá a Muskotályok.

Jókoribb eladásra a Chasselast, későbbire a Muskotályt termeljük. A Muskotályért 5—10 krajczárral többet fizetnek, nem azért, mintha ez jobb volna a Chasselastnál, de mert mire ez érik, a kistermelőknek piacra hordott szőlője elfogy és a fogyasztók ekkor egészen a csemegeüzletekre vannak utalva.

Legdrágább a szőlő érés elején és szüret után. Ezért vagy arra kell törekedni, hogy jókor hozzuk piacra a szőlőt, vagy későbbben, szüret után. A közbe eső időben a nem direkt csemege-szőlőt termelők foglalják el a tért.

Az expedícióra szánt szőlő teljesen hibátlan, ép fűrtel s ne tulságos érett legyen. Az ilyen szőlő gondos csomagolás mellett a legtávolabbi piacra is úgy érkezik meg, hogy még hamva is rajta van.

A kereskedők jobban szeretik az apró, ritkás és nem túltömött fűrtöket, mert az ilyen könnyebben kimeríthető és ritka fűrt izlésebb csemege.

Csomagolni legjobb olyan kosárba, melybe öt kiló fér és amelyik inkább lapos, mint magas. Az ilyen kosárba kevésbé tördök a szőlő és a kisebb kosarakat azért is szereti a kereskedő, mert a vevő meglátva a kinyitott apró kosorakból mosolygó fűrtöket, szívesen megveszi az egészet, mert magával viheti és hamarosan elfogyasztható lévén, elrakása, a különben is szűk s az éléskamarát nem ritkán nélkülöző városi lakásokban, gondot nem okoz.

Ilyen öt kilós szőlőkosarak jutányos árért kaphatók a legtöbb fegyházban, ahol rabokkal készíttetik.

Az elküldésre szánt csemege-szőlőt óvatosan szedjük, hogy meg ne sérüljön. Leszedve a kosárba rakásnál a törött vagy rothadt szemeket ollóval csipkedjük ki, mert ezek az egészet benedvesítve, a szállítás alatt a szőlő elromolhatik.

A fűrtök szárait ollóval lehető rövidre vágjuk, mert a kiálló kocsányok a szállítás alatt megsértegetik a szemet.

Harmatos, esős időben ne szedjük a szőlőt, mert a nedvesen csomagolt szőlő hamar megromlik.

A csomagolás következőképpen eszközölendő: előre elkészítjük a kosarakat, melyek

fenekére egy kevés fagyapótot teszünk, hogy ruganyos alja legyen a szőlőnek. Erre két három iv puha, ugynevezett csomagoló selyempapírt borítunk, úgy, hogy a papír vége a kosár felső szélén annyira felálljon, hogy vele a fűrtökkel megtelt kosár teljesen beborítható legyen.

Erre a kosarat, közben gyöngén rázogattva, megrakjuk annyira, hogy a fűrtök a kosáretető domborulatát is kitöltsék, sőt egy kissé meg is szoruljanak. Azután ráhajtogatjuk a papír kiálló széléit, erre megint egy kis maréknyi fagyapótot helyezünk, hogy a tető leszorítsa bár, de ne törje s ugyszólván az egész szőlőnek ruganyos ágya legyen. Végül a kosáretető spárgával vagy raffiával levarrjuk, egy rá erősített kemény papírszeletre számot és betűjelt, vagy teljes címet írunk. Vasuti szállításhoz elég egy szám és a címzett vagy küldő kezdőbetűje; postán azonban a teljes cím kérését kívánják.

Tapasztalásom szerint a vasuton, gyors-szállítványképpen expedált szőlő sokkal épebben érkezik rendeltetési helyére, mint a postán való küldéssel. Ennek oka az, hogy a vasuton kevesebb szer rakják ide-oda s a vasuti igazgatóságok közegeiket szigoruan szokták figyelmeztetni a szőlőküldeményekkel való óvatosságra. *Rombay Dezső.*

Hetivásár áttétele. Hivatkozársal a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak f. évi augusztus hó 12-én kelt 53659. sz. leiratára, a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara érdekeltek tudomására adja, miszerint a nevezett miniszter ur megengedte, hogy a Biharvármegye területéhez tartozó Belényes községben a folyó 1896. évi augusztus hó 20-ára eső hetivásár ez évben kivételesen 1896. évi augusztus hó 19-én tartassék meg.

Terménytőzsde.

Budapest, auguszt. 13.

B u z a tavaszra, bácskai	6.41
» tavaszra, északi	6.42
» szeptember-októberre, bácskai	6.78
» szept.-okt.-re északi	6.79
R o z s tavaszra bácskai	3.58
R o z s tavaszra, északi	3.59
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p e z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.90
» aug.-szept.re, északi	10.50

Bécs, auguszt. 31

B u z a tiszai	7.05—7.40
» bányási	6.90—7.25
» bácskai	6.85—7.25
» szokványáru ószre	6.60—6.62
B u z a szokványáru tavaszra	6.93—6.95
R o z s tiszavidéki	6.05—6.10
» szokványáru tavaszra	5.60—5.62
» szokványáru tavaszra	5.90—5.95
T e n g e r i magyar	4.05—4.12
Z a b, magyar kereskedelmi	6.60—6.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. auguszt 13.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.75
Magyar keteli vasuti államkötvény 1878-ból	122.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.50
Itatmerési jog megváltási kötvény	100.—
Hórvát-sziávon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereségy sorsjegy-kölcsön	133.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.50
Osztrák járadék papírban	101.50
Osztrák járadék ezüstben	101.50
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészevény	970.—
Magyar hitelbank részevény	388.—
Osztrák hitelintézeti részevény	360.10
Osztrák-magyar államvasuti részevény	357.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	950.—
Német birodalmi marka	58.65
London vista	119.70
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.73

Szerkesztő postája.

S. Gy. Budapest: Azt a táviratot nem kaptam meg; ha a »N.—d.«-ban ugyanazt olvasta, tegyen lépéseket a rejtély megfejtése czéljából. Ezt csak ön képes megállapítani.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szombaton, 1896. augusztus 15-én,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével
k é t e l ő a d á s.

Délután 4 órakor félhelyárakkal:

M á s o d s z o r:

A KIRÁLYNÉ DRAGONYOSA.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 4 órakor, vége 6-kor.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

GOLDSTEIN SZÁMI,

(az új honpolgár.)

Eredeti énekes bohózat 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap, vasárnap 1896. augusztus hó 16-án,
k é t e l ő a d á s.

Délután 4 órakor félhelyárakkal

SZULTÁN.

Operette 3 felvonásban.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

ÉJJEL AZ ERDŐN.

Idyllikus szinmű 3 felvonásban.

NYILTÉR.

Legédesebb

Csemege-Szőlő!

(MADELAIN ROYAL)

kilója 36 kr.

MERTZ NÁNDOR,

csemege- és bor-kereskedésében

NAGYVÁRADON, Nagy-Körözs-utca

(MERTZ-HÁZ.)

TELEFON-ÖSSZEKÖTTETÉS.

Vidékre

5 kilógram csemege-szőlő, gondosan csomagolva, bérmentesen, 2 frt 20 kr.

Kronendorfi savanyuviz.

Stefánia trónörökösné forrás.

— Kitünő gyógyviz, —
kedvelt asztali viz.Nagyváradon: Kádár és Kiss, Janky Antal és ifj. Popper
113 6—18 József uraknál kapható.

—••• EGYHAZI NYOMTATVANYOK. •••—

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pausa) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

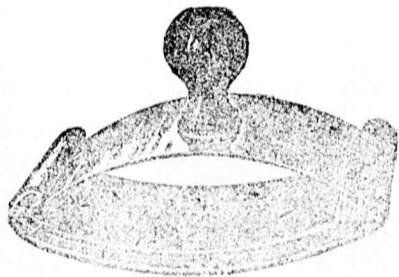
alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárapakat.

I r o n t.

Itatóspapírt és porzót.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően fölszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 frt 50 krig.